

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

Öppen tillgång, kostnader och publiceringsmönster 2023

Dnr: I 2024/29
Dokumenttyp: Rapport
Beslutsfattare: Catta Torhell
Beslutsdatum: 2024-08-13
Ansvarig avdelning: Högskolebiblioteket
Dokumentansvarig: Anna Rymdfors

Sammanfattning

Denna rapport behandlar Högskolan i Halmstads andel av öppet tillgängliga publikationer, (fortsättningsvis benämnt som OA), kostnader kopplade till dessa och hur publiceringsmönstret för högskolans forskare såg ut under 2023. Allt detta sammantaget ger en bild över hur långt Högskolan i Halmstad har kommit på vägen mot öppen tillgång till vetenskapliga publikationer, som ska vara genomförd senast 2026, enligt målbilden i de forskningspolitiska propositionerna från 2016 och 2020.

2023 publicerade högskolans forskare totalt 284 artiklar och 38 böcker eller kapitel i böcker.¹ Mellan 2022 och 2023 ökade andelen öppet tillgängliga artiklar med nio procent från 75 till 82 procent. Böcker och kapitel i bok minskade under samma period med 52 procent från 27 till 13 procent.

Rapporten sätter särskilt fokus på de så kallade låsta artiklarna, dvs artiklar som kräver publiceringsavgifter för att publiceras OA. Detta är av intresse eftersom en del av svaret på hur högskolan ska nå så nära 100% OA som möjligt, kan antas ligga där.

Av 48 låsta artiklar 2023 hade 25 externa korresponderande författare och 23 hade korresponderande författare verksamma vid Högskolan i Halmstad. Av dessa hade elva artiklar kunnat betalats inom befintliga L&P-avtal (läs- och publiceringsavtal), och tolv artiklar hade kunnat betalats av akademierna, vilket motsvarar en kostnad på 275 207 kronor.

I rapporten konstateras att orsakerna till att L&P-avtalen inte nyttjats är flera: (1) att externa korresponderande författare affilierade till lärosäten utan L&P-avtal är satta som kontakt i förlagens system, trots att befintlig HH-korresponderande författare funnits, (2) att korresponderande författare har ändrats under produktionsstadiet, (3) att dubbelaffilierade författare har valt annan affiliering utan L&P-avtal och (4) att HH-korresponderande författare inte har kunnat beläggas som anställda på HH. Publiceringsavgifter förbetalas inom L&P-avtal. Genom att ovanstående publikationer inte publicerats inom L&P-avtal har i praktiken 438 244 kronor ”gått förlorade”.

Rapporten visar att akademierna de senaste fem åren betalat 1,7 miljoner för att öppet tillgängliggöra artiklar utöver L&P-avtalen. För 2023 var summan 422 200 kronor, fördelat mellan HOV 238 549 kronor och ITE 183 651 kronor. FIH och ITE betalade därtill 19 249 respektive 12 583 kronor för att öppet tillgängliggöra två kapitel i böcker.

Kostnaderna för Högskolan i Halmstads L&P-avtal uppgick till 2,93 miljoner kronor 2023 och de stod för publiceringsavgifter motsvarande 2 072 141 kronor. Dessa avtal inkluderar i dagsläget även åtkomst till läsning av allt vetenskapligt material i tidskrifterna bakom betalvägg, det vill säga att en prenumeration krävs för åtkomst.

Rapporten ägnar stora delar åt att analysera hur L&P-avtalen nyttjas av akademierna. Syftet med detta är att samla in underlag för hur akademiernas behov ser ut och hur högskolebiblioteket ska arbeta vidare med frågor som rör L&P-avtal.

¹ Med artiklar avses här DiVA:s publikationskategorier ”artikel i tidskrift” och ”artikel, forskningsöversikt” och med böcker DiVA:s publikationskategorier ”bok”, ”kapitel i bok, del av antologi”.

Innehåll

Sammanfattning	2
Terminologi	4
Inledning.....	5
Metod	7
Öppen tillgång	7
Öppen tillgång till artiklar	7
Låsta artiklar	10
Öppen tillgång till böcker.....	14
Halmstad University Press	17
Den öppna tillgångens kostnader	18
Finansiering av OA-kostnader av artiklar 2019–2023	18
Databaser och läs-och publiceringsavtal	18
Läs- och publiceringsavtal	19
Från läsning till publicering	20
Kostnader för öppen tillgång betalda av läs- och publiceringsavtal	20
Kostnader för öppen tillgång betalda av akademierna	24
Bibsamskonsortiets satsning på öppet tillgängliga tidskrifter	26
Publiceringsmönster	27
Publiceringsmönster för artiklar.....	27
Publiceringsmönster för böcker	28
Publiceringsmönster för artiklar betalda inom läs- och publiceringsavtalen.....	29
CC-licenser använda inom läs- och publiceringsavtalen	33
Publiceringsmönster för artiklar betalda av akademierna.....	34
Publicering i öppet tillgängliga tidskrifter vid Högskolan i Halmstad	35
Andra lärosäten.....	37
Användandet av APC:er inom läs-och publiceringsavtal vid andra lärosäten	37
Läs- och publiceringsavtal vid andra lärosäten.....	39
Läs- och publiceringsavtal – en översikt	40
Slutsatser	41

Terminologi

Affiliering: Forskares anknytning eller tillhörighet till lärosäte eller annan organisation.

Artiklar: I denna rapport avses DiVA:s publikationskategorier ”artikel i tidskrift” och ”artikel, forskningsöversikt”.

APC: Article Processing Charges är publiceringsavgifter som finansierar många öppet tillgängliga tidskrifter.

Bibsam: Kungliga biblioteket (KB) tecknar sedan 1996 under namnet Bibsamkonsortiet, licensavtal för elektroniska tidskrifter och databaser för svenska lärosäten, myndigheter och statliga forskningsinstitut.

Brons OA²: Fördröjd OA-publicering. Artikeln publiceras initialt på prenumerationsbasis för att sedan släppas fritt tillgängligt. Den är fri att läsa, men inte återanvända, anpassa eller dela. En uttalad embargo-period är vanlig. Brons OA brukar inte ses som fullvärdig OA.

Böcker: I denna rapport avses DiVA:s publikationskategorier ”bok”, ”kapitel i bok, del av antologi”.

CC-licenser: För öppet tillgänglig publicering av vetenskapliga artiklar används vanligtvis Common Creative-licenser, som är licensmodeller för öppna licenser.³

FAIR-principerna: Genom att publikationer och forskningsdata görs findable (sökbara), accessible (tillgängliga), interoperable (kompatibla) och reusable (återanvändbara) görs forskningen mer tillgänglig och möjligheterna att återanvända forskningsresultat ökar.⁴

Grön OA: Författaren har efter peer review tillåtelse att publicera en version med samma innehåll som versionen som publiceras i tidskriften i ett öppet repository såsom tex DiVA. Självarkivering och parallellpublicering är tillåtet.

Guld OA: Alla artiklar och allt innehåll görs fritt tillgängligt på tidskriftens hemsida i samband med publicering. Benämns också full eller ren OA.

Hybrid OA: Hybriddtidskrifter har en blandning av prenumerationsbaserat och öppet tillgängligt innehåll. APC tas alltid ut när en artikel publiceras OA i en hybriddtidskrift och i regel är prisnivån betydligt högre än i en grön OA-tidskrift.

Korresponderande författare: Är den person som skickar in manuskriptet och sköter kontakten med förlaget i samband med publicering.

Läs- och publiceringsavtal (förkortas här: L&P-avtal). Andra benämningar är transformativa avtal (TA-avtal) och open access-avtal (OA-avtal). Avtal som förhandlas fram av Kungliga biblioteket via Bibsam med tidskriftsförlagen för att driva utvecklingen för öppen tillgång. Mot en årskostnad sänks eller tas författaravgiften helt bort vid öppet tillgänglig publicering av utvalda vetenskapliga tidskrifter.

² Umeå universitet (2024). *Färgsystemet för open access*. Källa: <https://www.umu.se/bibliotek/publicera/oppen-tillgang/>

³ Kungliga biblioteket (2023). *Creative Commons för forskare*. Källa: <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppen-tillgang-och-bibsamkonsortiet/oppen-tillgang/creative-commons-for-forskare.html>

⁴ Kungliga biblioteket (2024). *FAIR-principerna*. Källa: <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppen-tillgang-och-bibsamkonsortiet/oppen-tillgang/fair.html>

Norska listan: På norska Kanalregisteret. Ett register över vetenskapliga publikationskanaler (tidskrifter, förlag och serier) som har bedömts utifrån olika kriterier och kategoriseras i olika nivåer från 0 till 2, där nivå 2 är den högsta nivån.⁵ Nivå X ges till tveksamma publiceringskanaler.

Open access (OA). Se Öppen tillgång.

OA-avtal: Se Läs-och publiceringsavtal.

Transformativa avtal: Se Läs-och publiceringsavtal.

Öppen tillgång (ÖT): eller open access (OA), innebär att forskningsresultat går att hitta via en sökning på internet. De ska kunna läsas av alla utan kostnad och materialet ska vara fritt att återanvända.

Inledning

Öppen tillgång, open access⁶ innebär att forskningsresultat i form av vetenskapliga publikationer såsom sakkunniggranskade vetenskapliga artiklar och böcker, men också avhandlingar och rapporter, går att hitta via en sökning på internet. Alla ska kunna ta del av dessa utan kostnad och innehållet ska vara fritt att återanvända. Öppen tillgång betyder att författaren ger alla rätt att läsa, ladda ned, kopiera och sprida en vetenskaplig publikation i digital form, samtidigt som upphovspersonens ideella upphovsrätt tas hänsyn till. Verket får inte förvanskas och upphovspersonen måste anges när det återanvänds.

Denna rapport behandlar Högskolan i Halmstads andel av öppet tillgängliga publikationer, kostnader kopplade till dessa och hur publiceringsmönstret för högskolans forskare såg ut under 2023. Allt detta sammantaget ger en bild över hur långt Högskolan i Halmstad har kommit på vägen mot den öppna tillgång som ska vara genomförd senast 2026 enligt målbilden i de forskningspolitiska propositionerna från 2016⁷ och 2020⁸.

Rapporten bygger vidare på 2022 års rapport⁹, men med ett särskilt fokus på de så kallade låsta artiklarna. Detta då svaret på hur högskolan ska nå så nära 100 procents OA som möjligt, kan antas ligga där.

I Sverige publiceras en hög andel svensk forskning med omedelbar öppen tillgång. En bidragande orsak till detta har varit de nationellt tecknade L&P-avtalen (läs- och publiceringsavtal), vars syfte har varit att omdirigera betalningsströmmarna från en prenumerationsbaserad modell till ett mer

⁵ Vetenskapsrådet (2022). *Forskarens förutsättningar att publicera med öppen tillgång – med fokus på Sverige*. Källa: <https://www.vr.se/download/18.7af83bc318388dad0f1c521/1666814840264/Forskarens%20f%C3%B6ruts%C3%A4ttningar%20att%20publicera%20med%20%C3%B6ppen%20tillg%C3%A5ng%20VR2022.pdf>

⁶ Kungliga biblioteket (2023) *Vad är öppen tillgång*. Källa: <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppen-tillgang-och-bibsamkonsortiet/oppen-tillgang/vad-ar-oppen-tillgang.html>

⁷ Prop. 2016/17:50. *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft*. Källa: <https://www.regeringen.se/contentassets/72faaf7629a845af9b30fde1ef6b5067/kunskap-i-samverkan--for-samhallets-utmaningar-och-starkt-konkurrenskraft-prop.-20161750.pdf>

⁸ Prop. 2020/21:60. *Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige*. Källa: <https://www.regeringen.se/contentassets/da8732af87a14b689658dadcfb2d3777/forskning-frihet-framtid--kunskap-och-innovation-for-sverige.pdf>

⁹ Rymdfors, A. (2023). *Öppen tillgång, kostnader och publiceringsmönster 2022*. Högskolan i Halmstad. Källa: <https://hh.diva-portal.org/smash/get/diva2:1846765/FULLTEXT01.pdf>

öppet tillgängligt publiceringssystem, där prenumerationskostnader övergått till att bli en ersättning till förlagen för att göra publikationerna OA.¹⁰

Kungliga biblioteket (KB) genom Bidsamkonsortiet, som är den part som förhandlar om lärosätesbibliotekens L&P-avtal gentemot förlagen, arbetar för att samtliga L&P-avtal ska ställas om senast 2026, vilket innebär att kostnaderna framledes enbart ska grundas på lärosätenas publiceringsgrad och inte läsning. Trots att omställningen är i sikte, är det flera skeenden som kan komma att försvåra denna övergång.

De kommersiella förlagen har inte ställt om till rena OA-tidskrifter i den omfattning man till en början trodde att de skulle. De har i stället kommit att verka för att bibehålla L&P-avtalen som en långsiktig lösning för att fortsatt tjäna pengar - både från prenumerationer och för öppen publicering.¹¹ Risken är således att det inte sker några större strukturella förändringar i publiceringssystemet i stort, att de stora förlagen bibehåller sina oligopol och vinster och att omställningen enbart blir en avtalskonstruktion lokalt vid de svenska lärosätena.

För att motverka denna utveckling och ta omställningen till öppen tillgång till nästa nivå fastställde Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF) styrelse hösten 2023 rekommendationer kring omställningen till ett öppet publiceringssystem. Rekommendationerna (2023:7)¹² grundar sig på den strategi som presenteras i rapporten *Sveriges väg bortom de transformativa avtalen – analys och förslag till strategisk inriktning*, sammanställd av en arbetsgrupp med representanter för forskare, lärosäten, finansörer och förhandlare från Bidsamkonsortiet.

Utifrån dessa rekommendationer har Bidsamkonsortiet tagit fram en ny handlingsplan som ska vara vägledande vid förhandlingar med vetenskapliga förlag. Bidsams handlingsplan¹³ ser ut som följer:

- att konsortiet inte bör teckna avtal för läsning och publicering i så kallade hybrid-tidskrifter, utan enbart avtala om publicering i öppet tillgängliga tidskrifter; detta förhållningssätt bör appliceras från 2026, och gälla alla öppna tidskrifter, oavsett förlag
- att verka för och stödja nya vägar till öppen publicering och utveckla alternativa affärsmodeller, samt stödja forskardrivna tidskrifter som vill migrera från traditionella förlag till andra plattformar
- att publicering sker med en öppen licens, i enlighet med FAIR-principerna samt att utforska upphovsrättsliga förutsättningar för att främja öppen tillgång, exempelvis via så kallade sekundära publiceringsrättigheter

Denna rapport kommer i vissa delar knyta an till Bidsams nya handlingsplan. Detta för att försöka skapa sig en bild av högskolans förutsättningar inför denna kommande utveckling.

Rapporten har sex delar.

¹⁰ Kungliga biblioteket (2024). *Bidsamkonsortiet*. <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppen-tillgang-och-bidsamkonsortiet/bidsamkonsortiet.html>

¹¹ Universitetslärares (2023). *SUHF vill förändra tidskriftsförlagens transformativa avtal*. Källa:

<https://universitetslararen.se/2023/12/07/suhf-vill-forandra-tidskriftsforlagens-transformativa-avtal/>

¹² SUHF (2023). *Rekommendation kring transformativa avtal*. Källa: <https://suhf.se/app/uploads/2023/11/REK-2023-7-Rekommendation-kring-transformativa-avtal-SUHF.pdf>

¹³ Kungliga biblioteket (2024). *Bidsamkonsortiets nya handlingsplan*. Källa: <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/nytt-fran-kb/nyheter-samverkan-och-utveckling/2024-02-26-bidsamkonsortiets-nya-handlingsplan.html>

Den första delen presenterar publiceringen av vetenskapliga artiklar och böcker, den går därefter över till att titta närmare på de lokala kostnaderna för öppen tillgång, där läs- och publiceringsavtalen är en viktig del. I den tredje delen görs en översyn av hur högskolans publiceringsmönster ser ut. I den fjärde görs jämförelser med andra lärosäten. I den femte delen görs en översikt över läs- och publiceringsavtalen. I den avslutande delen görs försök till slutsatser.

Metod

I denna rapport har flera källor och verktyg använts: Github¹⁴, Open APC Sweden¹⁵, DiVA¹⁶, Tableau¹⁷, Consortia manager¹⁸ och lokalt insamlad statistik för bl.a. Halmstad University Press¹⁹.

Uppgifterna om Högskolans i Halmstads publiceringar har hämtats från DiVA och bearbetats i visualiseringsverktyget Tableau. Uttaget från DiVA har gjorts i två omgångar, först 2024-03-18 och därefter 2024-04-03, dvs före och efter genomgången i DiVA inför högskolans fördelning av forskningsbidrag.

Under arbetets gång uppmärksammades att flera artiklar som i realiteten var öppna, var satta som låsta i DiVA. Då låsta artiklar varit i fokus för rapporten, gjordes en manuell genomgång av samtliga låsta artiklar. Detta resulterade i att tolv artiklar öppnades upp, och en, som visade sig vara en dubblett, raderades.

Öppen tillgång

I detta kapitel kommer vi att titta på hur publiceringen av artiklar och böcker sett ut och hur stor andel av dessa som är öppet tillgängliga. Med artiklar avses här DiVA:s publikationskategorier ”artikel i tidskrift” och ”artikel, forskningsöversikt” och med böcker DiVA:s publikationskategorier ”bok”, ”kapitel i bok, del av antologi”. Här finns också ett stycke om låsta artiklar och Halmstad University Press (HUP).

Öppen tillgång till artiklar

2023 publicerades 284 artiklar. Av dessa var 137 artiklar publicerade i helt öppna tidskrifter och 96 i hybrididskrifter. Resterande 51 var låsta artiklar eller brons OA.

¹⁴ Github (u.å.). *National Library of Sweden*. Källa: https://github.com/Kungbib/oa-tskr/tree/master/Bibsam_artikeldata

¹⁵ Open APC Sweden (u.å.). *Halmstad University*. Källa: <https://treemaps.openapc.net/apcdata/halmstad-u/>

¹⁶ DiVA (u.å.). *Högskolan i Halmstad*. Källa: <https://hh.diva-portal.org/smash/latest.jsf?faces-redirect=true&language=sv&dswid=-1311>

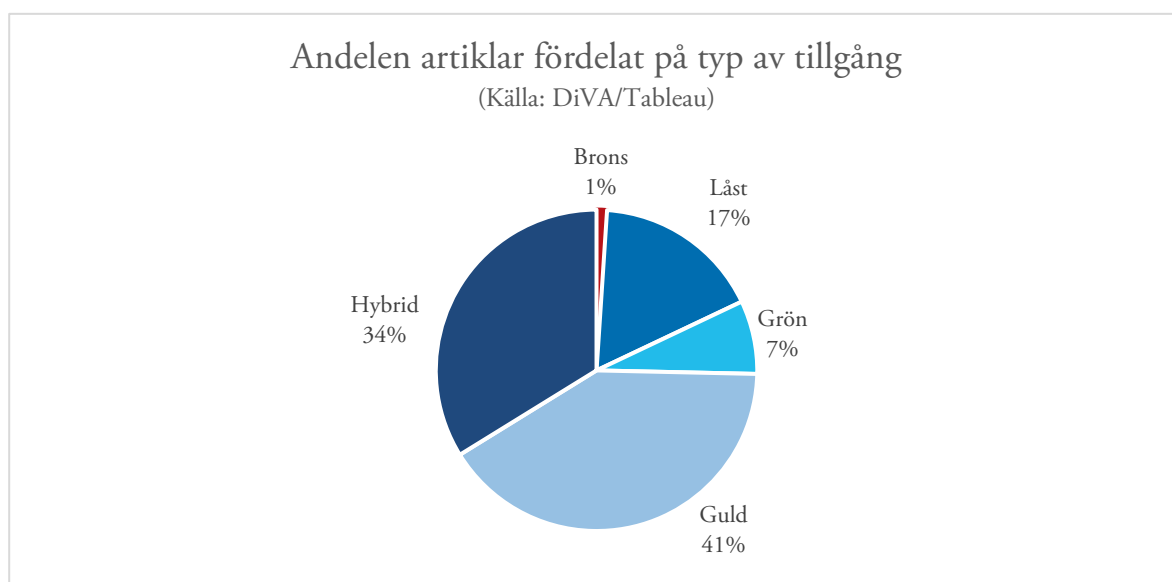
¹⁷ Tableau Public (2023). *HH_PublicationOutput*. 2024-04-03.

¹⁸ Consortia manager (u.å.). *Högskolan i Halmstad*. Källa: <https://consortiamanager.com/>

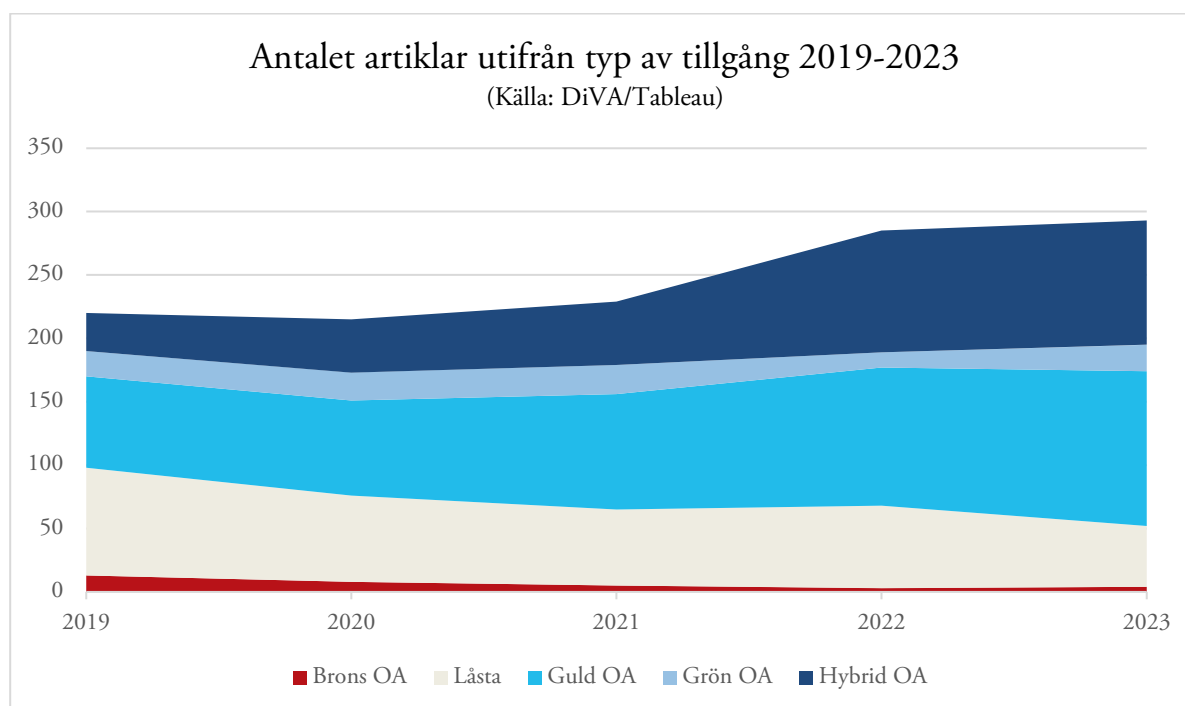
¹⁹ Högskolan i Halmstad (u.å.). *Halmstad University Press*. Källa: Högskolebiblioteket

Tabell: Antal artiklar fördelat på typ av tillgång 2023 (Källa: DiVA/Tableau)

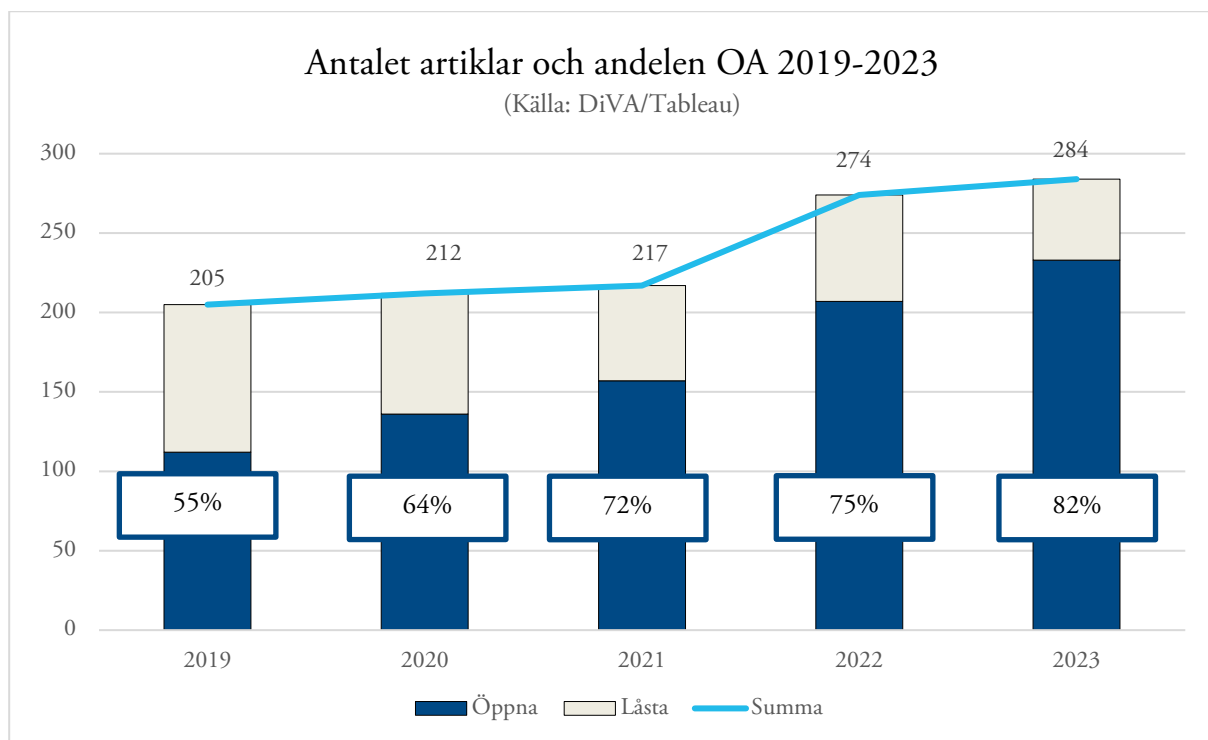
Typ av tillgång	Antal publikationer 2023	Andel i procent 2023
Brons OA	3	1%
Låsta	48	17%
Guld OA	116	41%
Grön OA	21	7%
Hybrid OA	96	34%
Summa	284	100%

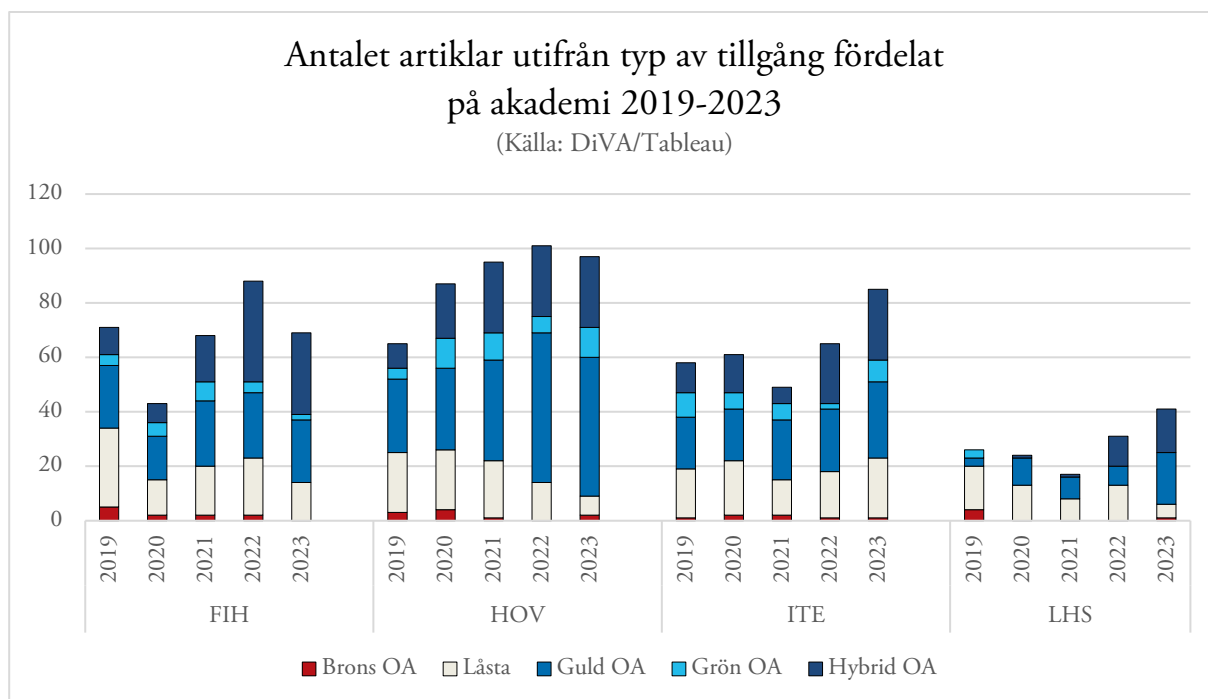
Trenden de senaste fem åren har varit att guld OA och hybrid OA ökat i antal, medan mängden artiklar av brons OA och låsta minskat. Grön OA sjönk under 2022, men har nu ökat till tidigare års nivåer.

Antalet publikationer i form av artiklar ökade med fyra procent från 2022 till 2023, samtidigt som andelen öppet tillgängliga artiklar ökade från 75 procent till 82 procent.

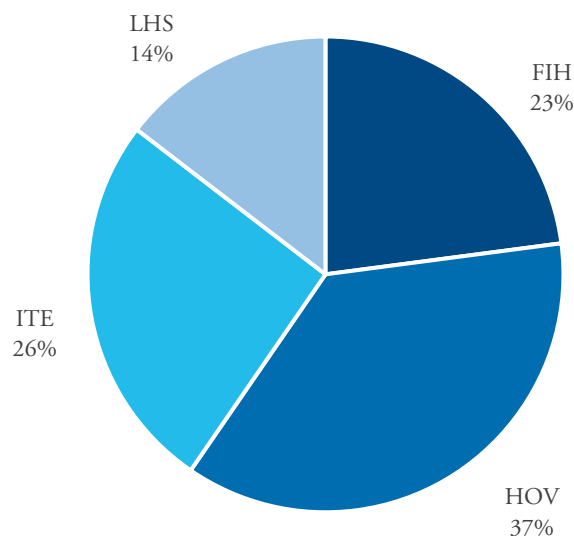
Det största antalet publiceringar under 2023 stod HOV för, följt av ITE och därefter FIH och LHS.

Tittar vi särskilt på de öppet tillgängliga artiklarna fördelat på akademi, ser vi att HOV även har flest antal artiklar som är öppet tillgängliga.

Andelen OA-artiklar fördelat på akademi 2023

(Källa: DiVA/Tableau)

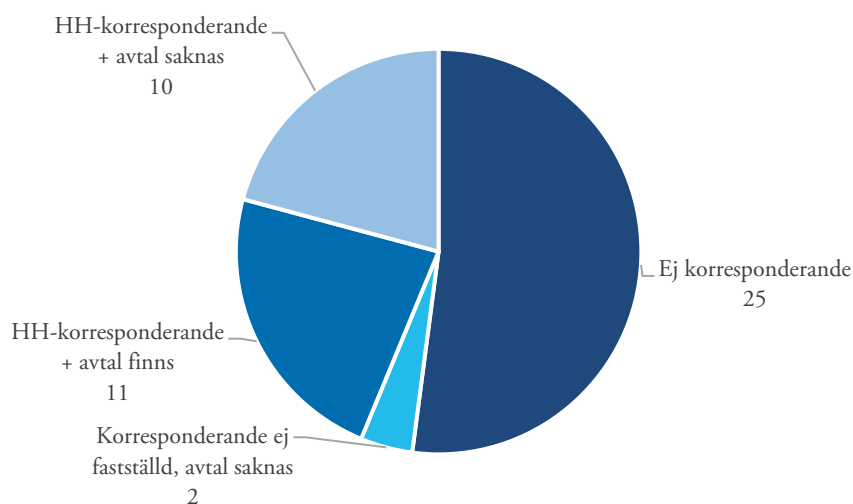

Låsta artiklar

2023 var 48 artiklar fördelade på 17 förlag låsta. Högskolan i Halmstad har L&P-avtal för fem av förlagen och skulle genom detta ha kunnat låst upp 27 artiklar. Varför är då inte dessa artiklar upplåsta?

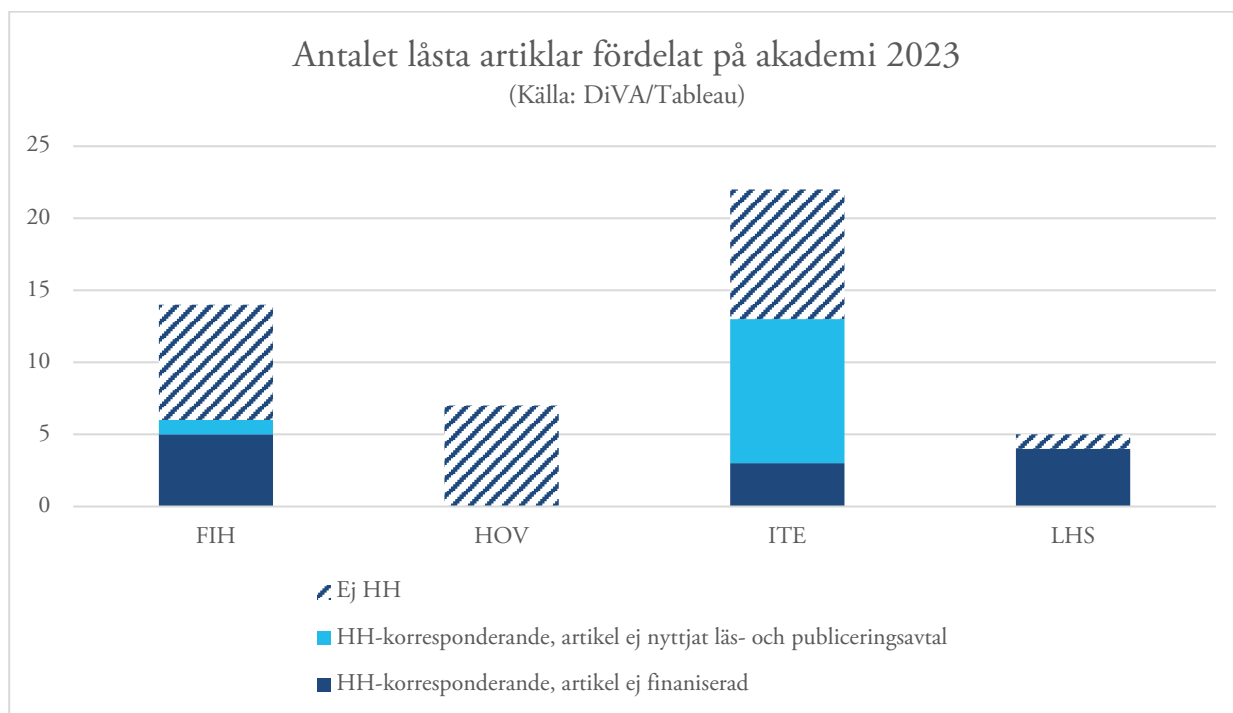
Antalet låsta artiklar utifrån kategori 2023

(Källa: DiVA / Tableau)

För 25 artiklar beror detta på att den korresponderande författaren inte tillhör Högskolan i Halmstad. En stor andel av dessa har korresponderande författare som tillhör ett utländskt lärosäte.

Vid 21 artiklar har det funnits HH-korresponderande författare. Vid två artiklar går det inte att fastställa vem den korresponderande författaren är. Dessa 23 artiklar kan delas upp i två kategorier:

1. Läs och publiceringsavtal som inte nyttjats

Elva artiklar skulle kunnat ha nyttjats inom L&P-avtalen 2023. Varför har detta då inte skett?

- **Flera korresponderande författare, författare utan L&P-avtal har valts**

I sex fall (ITE) har HH-affilierad författare varit en av flera korresponderande författare, men inte varit ansvarig för manuskriptet. Artiklar kan ha fler än en korresponderande författare, men endast en av dessa kan vara den som tar ansvar för manuskriptet under inlämnings-, peer review- och produktionsstadierna och det är också denna person som verifieras gentemot L&P-avtalen.

- **Byte av korresponderande författare**

I tre fall (ITE) har korresponderande författare bytts ut under produktionsstadiet och är därför låsta.

- I två fall har korresponderande författare först varit HH och valt Elseviers Golden Open Access-avtal, men har därefter själv begärt att plockas bort från detta. Extern korresponderande författare finns idag vid dessa artiklar.
- I ett fall är HH-författare ensam korresponderande författare. Allt talar för att annan extern korresponderande författare initialt har varit kopplad till manuskriptet och när denne har bytts ut mot HH, så har inte detta uppmärksammats av förlagssystemen.

Det finns ytterligare två liknande fall (ITE) med artiklar som är öppna och betalda inom L&P-avtalen. Artiklarna har först haft en korresponderande författare kopplad till HH och betalats inom L&P-avtalen, men har därefter bytt till externa korresponderande författare.

- **Dubbelaffilierad har valt affilering utan L&P-avtal**

I ett fall har den korresponderande författaren varit dubbelaffilierad, både till Högskolan i Halmstad (ITE) och privat företag, författaren har då valt den affilering som saknar L&P-avtal.

- Korresponderande författare har inte kunnat beläggas som HH

I ett fall (FIH) har den korresponderande författaren inte kunnat beläggas som anställd på HH.

I dessa elva fall har förbetalda publiceringsavgifter inom L&P-avtalen motsvarande 438 244 kronor²⁰ gått förlorade.

2. Artiklar utanför läs och publiceringsavtal som inte finansierats

12 låsta artiklar skulle potentiellt ha kunnat låsts upp om de finansierats av t.ex. akademierna eller extern finansiär.

Det finns bland dessa förlag som under 2023 både hade öppna och låsta artiklar till exempel IEEE, IOPscience och Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). ITE betalade exempelvis på akademnivå för vissa IEEE-artiklar, men inte för andra.

Sex artiklar publicerades vid förlaget IOP Publishing under 2023. Två var OA och fyra låsta. Dessa fyra hade kunnat låsas upp för till en kostnad av 134 358 kr. Bibsam erbjuder L&P-avtal för IOP och offererat pris för 2024 var 85 635 kr (£6 360). Tidigare års publiceringar har varit sporadiska, men om fortsatt publicering förväntas ske, skulle det vara billigare att införskaffa L&P-avtal än att betala artikel för artikel.

Tabell: Kostnad för att öppna låsta artiklar 2023.

Förlag	Antal	Kostnad	Summa kostnad OA	Akademi
Advancement of Computing in Education	1	USD 75. Engångskostnad vid första publiceringen. ²¹	796 kr	LHS
Henry Stewart	1	£450 ²²	5 940 kr	LHS
IEEE	3	USD 7485 ²³	79 437 kr	ITE
InderScience	1	USD 3000 ²⁴	31 838 kr	FIH
IOP	4	USD12 660 ²⁵	134 358 kr	FIH
Nomos	1	1990 EUR ²⁶	22 838 kr	LHS

²⁰ Elsevier (u.å.). *Article Publishing Charges (APCs)*. <https://www.elsevier.com/about/policies-and-standards/pricing#1-publishing-charges>; Sage (u.å.). *Submission guidelines*. <https://journals.sagepub.com/author-instructions/HFS>; Taylor & Francis (u.å.). *Open Access Cost Finder*. <https://authorservices.taylorandfrancis.com/choose-open/publishing-open-access/open-access-cost-finder/>

²¹ Informing Science Institute. (u.å.). *Journal of information Technology Education: Research (JITE:Research)* <https://www.informingscience.org/Journals/JITEResearch/Overview>

²² Svar via mejl.

²³ IEEE (u.å.). *Article processing charges*. <https://open.ieee.org/for-authors/article-processing-charges/>

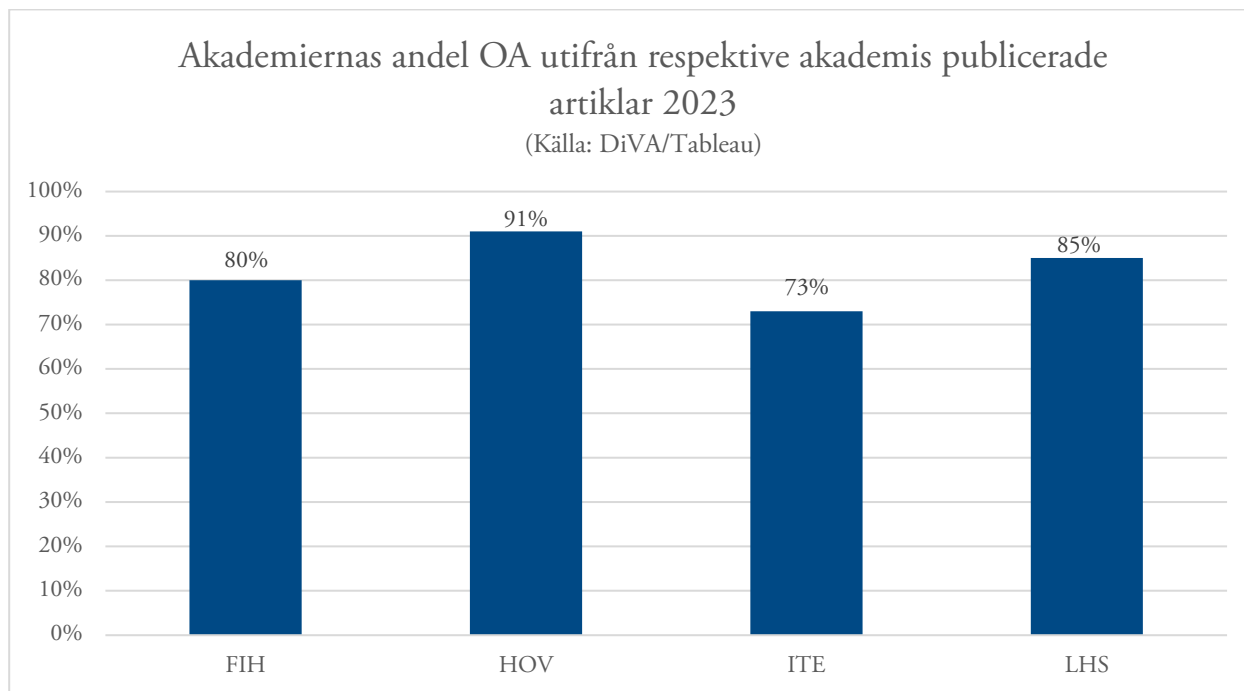
²⁴ Inderscience (u.å.). *Open Access at Inderscience*. <https://www.inderscience.com/mobile/inauthors/index.php?pid=75>

²⁵ IOPscience (u.å.). *Article Publication Charges*. <https://publishingsupport.iopscience.iop.org/questions/article-publication-charge-pricing-and-the-costs-of-open-access-publishing/#Article-publication-charges-at-IOP-Publishing>

²⁶ Nomos Verlag (u.å.). *Journal of European Integration History*. <https://www.nomos.de/en/journals/jeih/>

Retfærd. Nordisk Juridisk Tidsskrift	1	Kostnad okänd	?	LHS
Uppskattad kostnad	12		275 207 kr	

Om man tittat på varje akademis andel OA utifrån totalen av deras egna artiklar 2023. Hur stor andel av dessa var då OA?

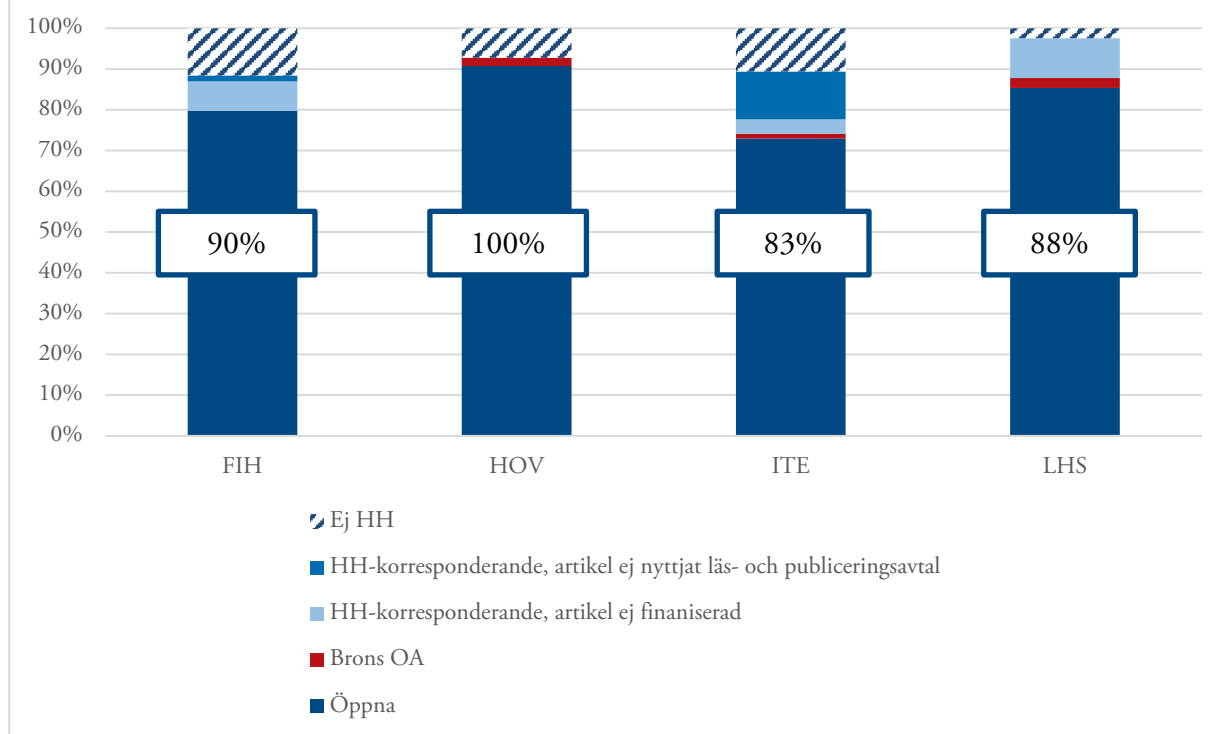
Vad är det då som saknas ovanpå detta för att det ska bli 100 procent?

- Artiklar med annan korresponderande författare än HH, vars OA-status den enskilde HH-författaren kan ha svårt att påverka
- Artiklar med statusen brons OA, som inte är OA nu, men som kommer att bli det senare
- Artiklar som kunde ha lästs upp, men inte blivit upplåsta

Om man lägger samman alla dessa delar, så ser man att HOV med sina 91 procent redan har nått 100 procent OA.

Akademiernas andel OA för artiklar 2023

(Källa: DiVA/Tableau)

Öppen tillgång till böcker

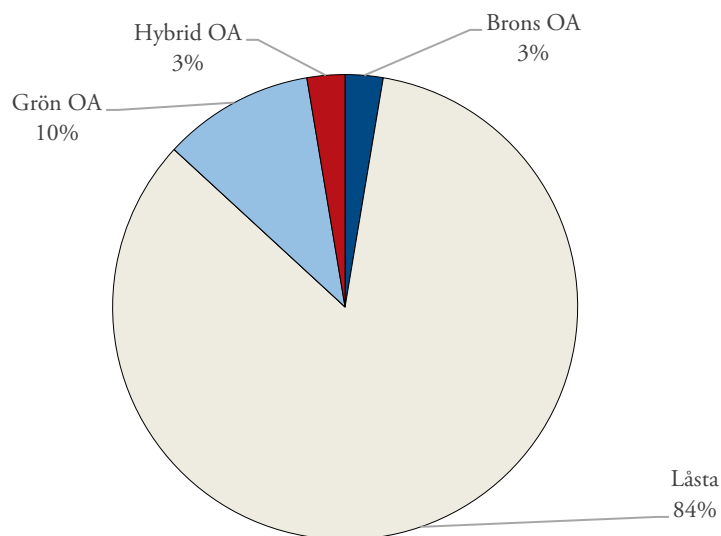
Totalt 38 publikationer i form av böcker och kapitel i böcker publicerades 2023. Detta är en minskning med 22 procent i jämförelse med 2022. Andelen öppna minskade från 13 publikationer 2022 till fem 2023.

Tabell: Antal böcker fördelat på typ av tillgång 2023 (Källa: DiVA /Tableau)

Typ av tillgång	Antal publikationer 2023	Andel i procent 2023
Brons OA	1	2,5%
Låsta	32	84%
Guld OA	0	0%
Grön OA	4	11%
Hybrid OA	1	2,5%
Summa	38	100%

Andelen böcker fördelat på typ av tillgång 2023

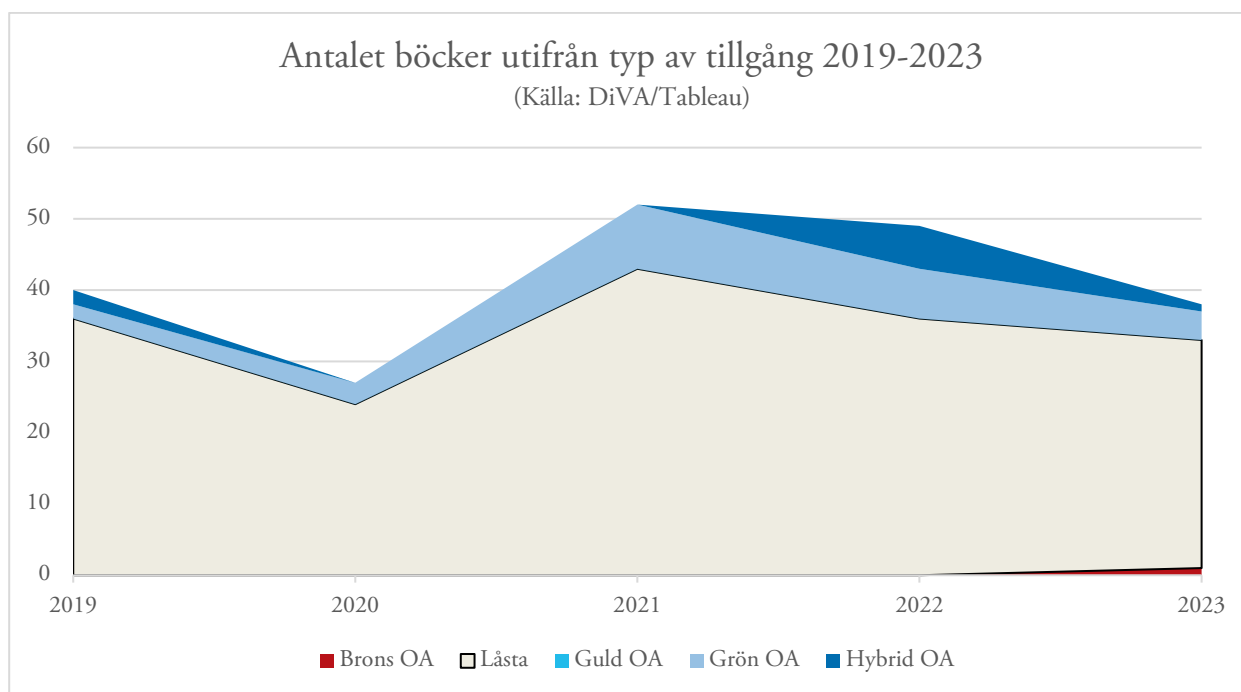
(Källa: DiVA/Tableau)

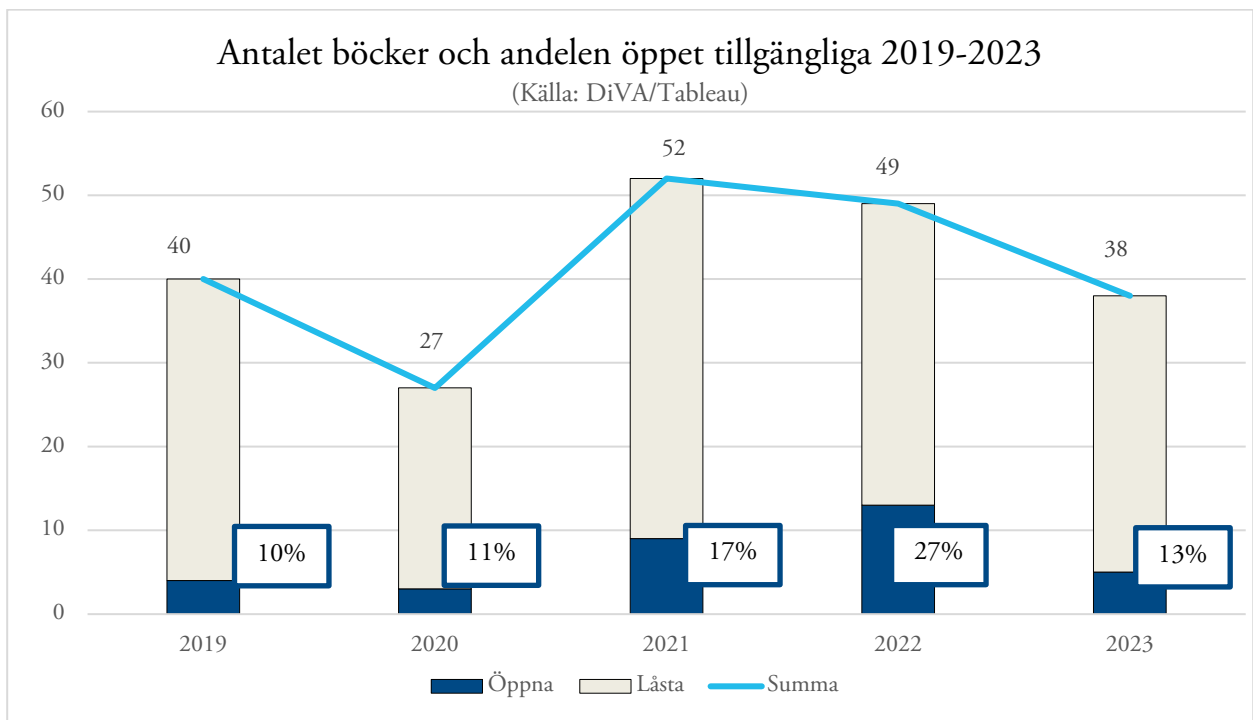
Högskolan i Halmstads publicerade böcker är i huvudsakligen låsta. Om de är öppet tillgängliga, så är de i form av guld OA och hybrid OA.

Antalet böcker utifrån typ av tillgång 2019-2023

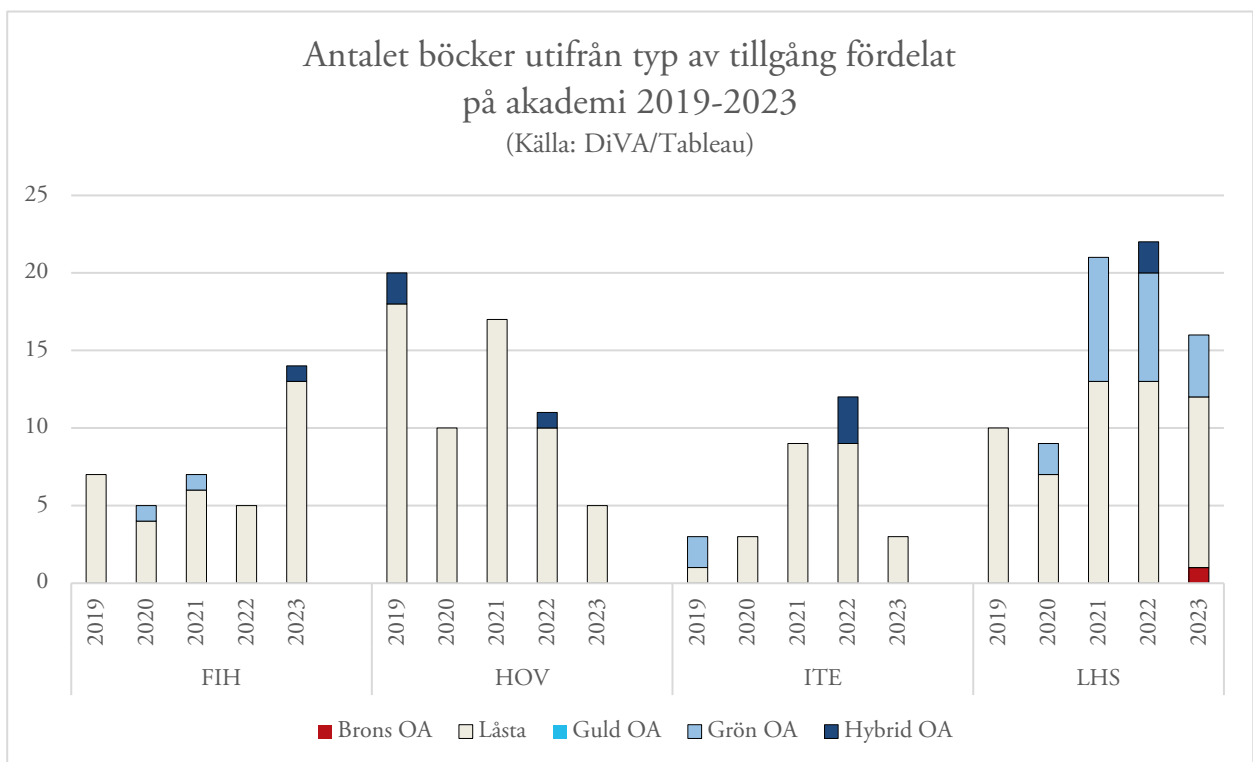
(Källa: DiVA/Tableau)

De senaste fem åren har fördelningen mellan öppen och låst tillgång till böcker gått upp och ner. Efter att ha legat tämligen jämt under två år har nu antalet publiceringar sjunkit från 27 procent till 13.

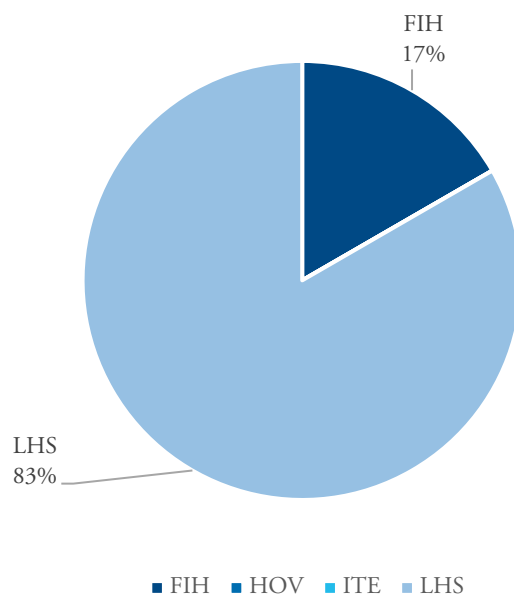
LHS är den akademi som publicerar flest böcker och kapitel i böcker och det är också här den största andelen OA ligger. Under 2023 var FIH den akademi som publicerade näst mest.

Om man tittar på öppen tillgång, så står LHS för den största andelen av de öppet tillgängliga böckerna. FIH och ITE hade inga böcker med öppen tillgång under 2023.

Andelen öppet tillgängliga böcker fördelat på akademi 2023

(Källa: DiVA/Tableau)

Halmstad University Press

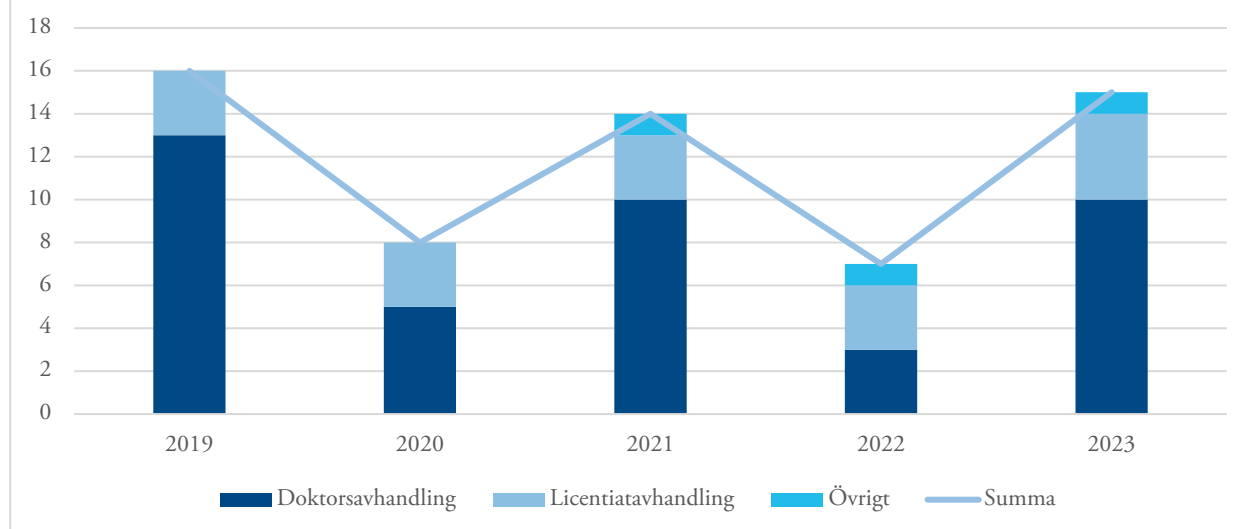
Högskolan i Halmstads forskare har möjlighet att ge ut öppet tillgängliga böcker på högskolans förlag Halmstad University Press.

Under 2023 gavs det ut tio doktorsavhandlingar, fyra licentiatavhandlingar och en övrig publikation.

Avhandlingar och licentiatuppsatser ingår inte i statistiken som behandlas i den här rapporten.

Antalet publiceringar i Halmstad University Press år 2019-2023

(Källa: Högskolebiblioteket)

Den öppna tillgångens kostnader

I detta kapitel görs inledningsvis en presentation av hur OA för artiklar finansieras på Högskolan i Halmstad. Därefter presenteras kostnaderna för högskolans databaser och L&P-avtal. Detta följs av en genomgång över vilka kostnader kopplade till öppen tillgång som L&P-avtal täcker. Kapitlet avslutas med att de kostnader för artiklar som akademierna själva står för redovisas.

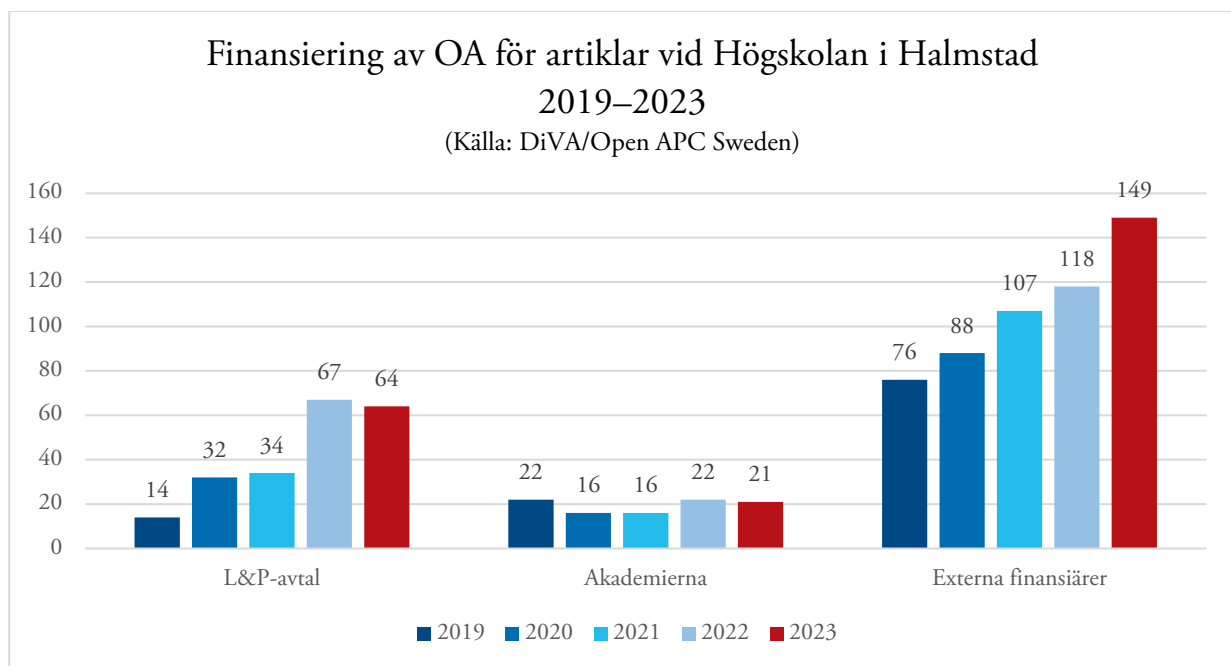
Finansiering av OA-kostnader av artiklar 2019–2023

Hur sker finansieringen av OA för artiklar vid Högskolan i Halmstad? Tre parter betalar för OA:

- Akademierna
- L&P-avtal som administreras av högskolebiblioteket
- Externa finansörer

Med externa finansörer avses till exempel annat lärosäte (dess L&P-avtal eller publiceringsfond) eller forskningsfinansörer.

Externa finansörer har finansierat majoriteten, eller cirka två tredjedelar, av högskolans OA under 2019–2023.

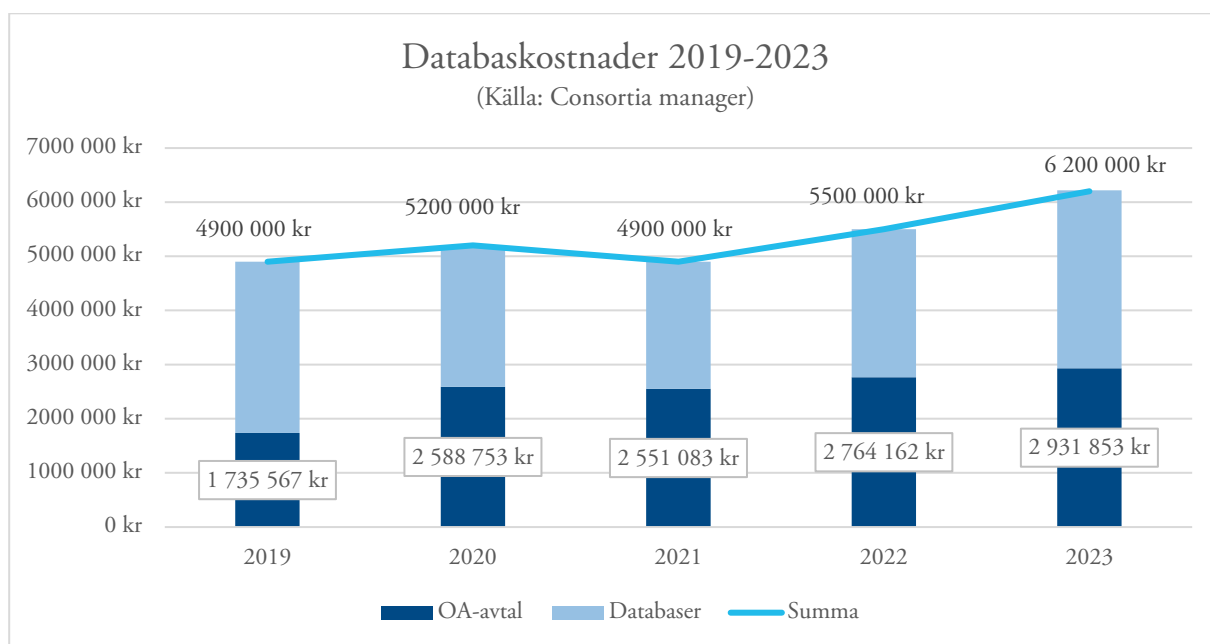

Databaser och läs-och publiceringsavtal

Högskolan i Halmstad hade under 2023 totalt 40 betaldata-baser som administrerades av högskolebiblioteket. Kostnaderna för dessa var 6,2 miljoner kronor och inkluderade:

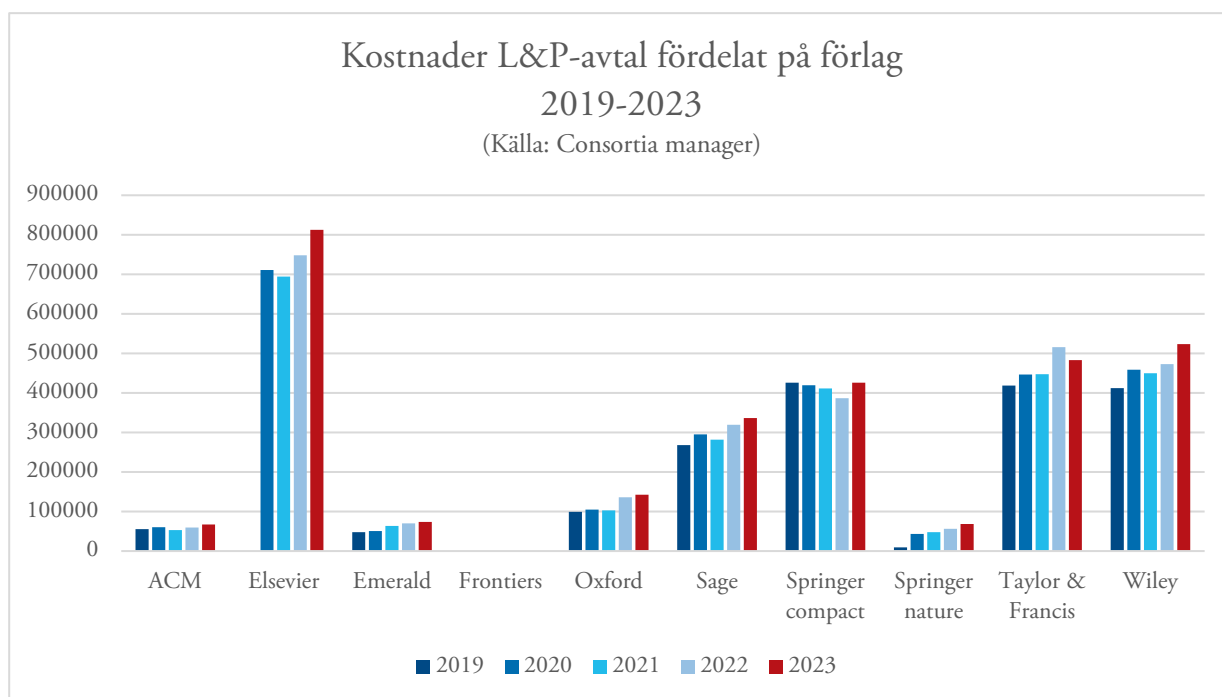
- 30 läsdata-baser - förlagsdata-baser utan L&P-avtal (till exempel IEEE Xplore), ämnesdata-baser (indexerade data-baser med strukturerade metadata, sökfunktionalitet och tesaurusar inom avgränsade ämnesområde) samt data-baser med till exempel lagtexter, uppslagsverk, företagsfakta, standarder, kliniska kunskapsstöd och e-böcker

- Åtta L&P-avtal – prenumerationsbaserade databaser som förutom läsning bakom betalvägg, även inkluderar förbetalda publiceringsavgifter för OA-publicering.
- Två publiceringsavtal – avtal med förbetald OA-publicering eller avtal med procentsats rabatterad OA-publicering

Läs- och publiceringsavtal

Högskolan i Halmstad hade 2023 åtta L&P-avtal och två publiceringsavtal - Frontiers och Springer Nature. Av de totala databaskostnaderna på 6,2 miljoner kronor (2023) gick 2,93 mkr till den här typen av avtal. Det allra dyraste avtalet bland L&P-avtalen var Elsevier. Frontiers var kostnadsfritt (rabattavtal).

Från läsning till publicering

Syftet med L&P-avtalen har varit att omdirigera betalningsströmmarna från en prenumerationsbaserad modell baserad på läsning till ett mer öppet tillgängligt publiceringssystem, med utgångspunkt i publicering, där prenumerationskostnader övergår till att bli en ersättning till förlagen för att göra publikationerna öppet tillgängliga.²⁷

Kungliga biblioteket (KB) genom Bibsamkonsortiet, som är den part som förhandlar om lärosätesbibliotekens L&P-avtal gentemot förlagen, arbetar för att samtliga L&P-avtal, ska ställas om eller "flippas" senast 2026, vilket innebär att kostnaderna, ska grundas på lärosätenas publiceringsgrad och inte på läsning.

I april 2024 hade tre av Högskolan i Halmstads L&P-avtal, ACM, Elsevier och Sage, en tidpunkt satt för denna omställning.

Tabell: L&P-avtal och tidsplan för omställning. (Källa: Consortia manager)

Avtal	Nuvarande avtal löper till	Omställt
ACM	2026-12-31	2027
Elsevier	2027-12-31	2028
Emerald	2024-12-31	Omställning pågår
Oxford University Press	2024-12-31	Ingen information
Sage	2024-12-31	2027
Springer Compact	2024-12-31	Ingen information.
Taylor & Francis	2024-12-31	Sedan 2023 – 75% publicering, 25% läsning. Ingen vidare information.
Wiley	2024-12-31	Ingen information

Kostnader för öppen tillgång betalda av läs- och publiceringsavtal

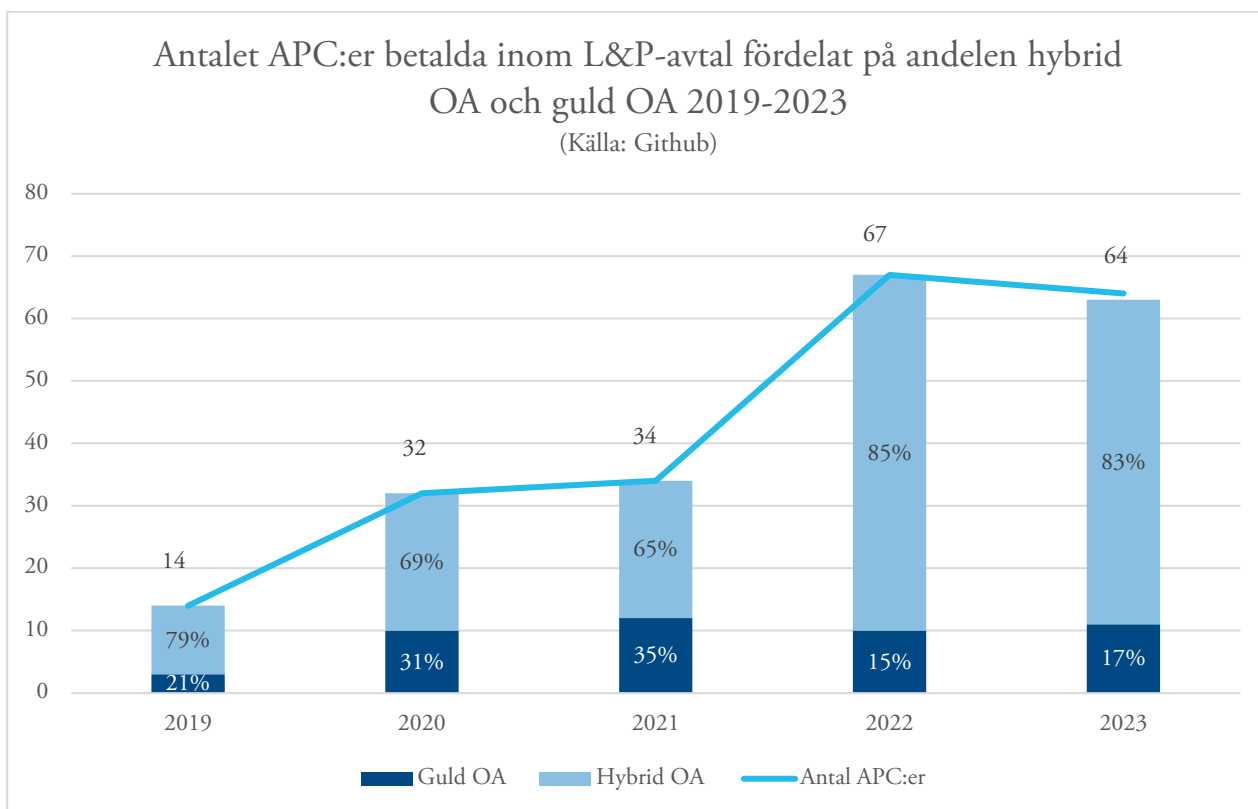
Under perioden 2019–2023 betalades 211 APC:er (Article Processing Charge) via dessa L&P-avtal.

2023 betalades 64 APC:er, varav 53 artiklar var hybrid och elva var guld. Av det totala antalet publicerade artiklar vid Högskolan i Halmstad under 2023 var 23 procent kopplade till L&P-avtal.

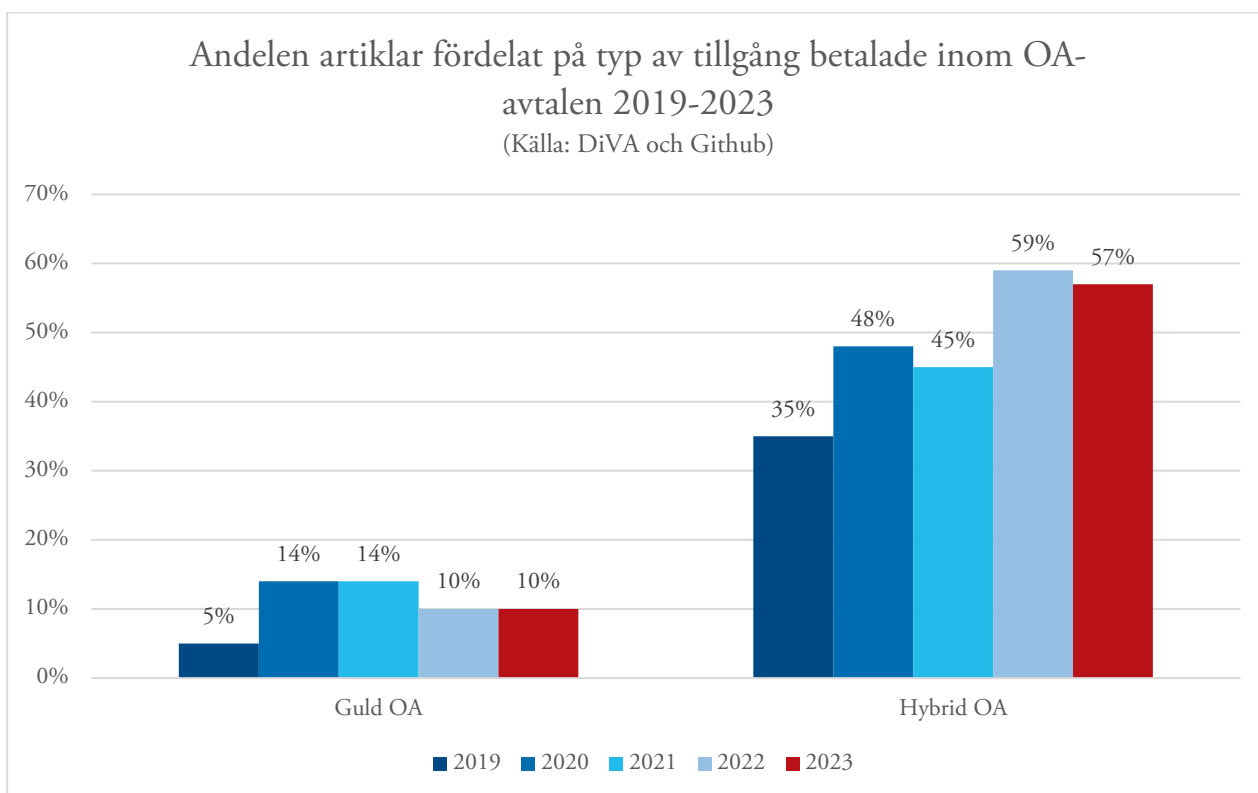
Tabell: Antal artiklar fördelat på typ av tillgång 2023 betalde av L&P-avtal (Källa: DiVA/Tableau och Github)

Typ av tillgång	Antal artiklar 2023	Antal betalde inom L&P-avtal	Andel betalde inom L&P-avtal
Brons OA	3	0	0%
Låsta	50	0	0%
Guld OA	115	11	10%
Grön OA	21	0	0%
Hybrid OA	95	53	56%
Summa	284	64	23%

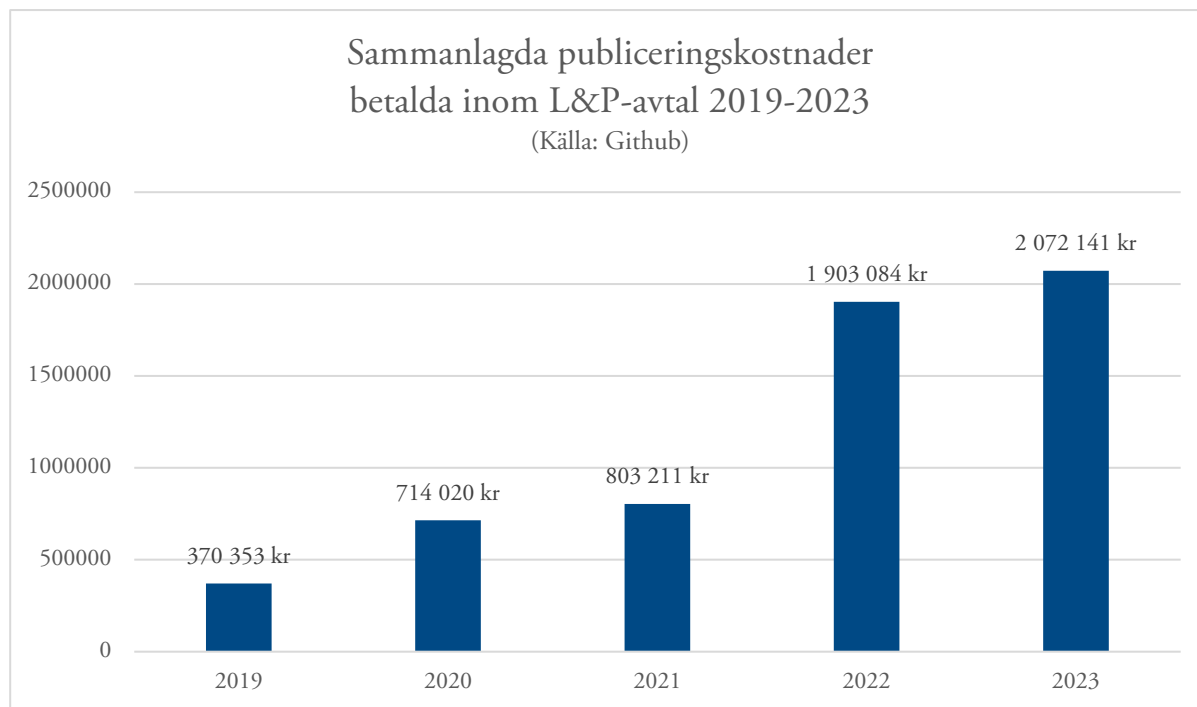
²⁷ Kungliga biblioteket (2024). *Bibsamkonsortiset*. Källa: <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppen-tillgang-och-bibsamkonsortiet/bibsamkonsortiet.html>

L&P-avtal har primärt betalat för Högskolan i Halmstads APC:er i hybridtidskrifter. De senaste tre åren har cirka hälften av alla sådana artiklar publicerade vid Högskolan i Halmstad gått via dessa avtal. 2023 låg procentsatsen på 57 procent. 2023 var samtliga artiklar med OA guld publicerade av HOV.

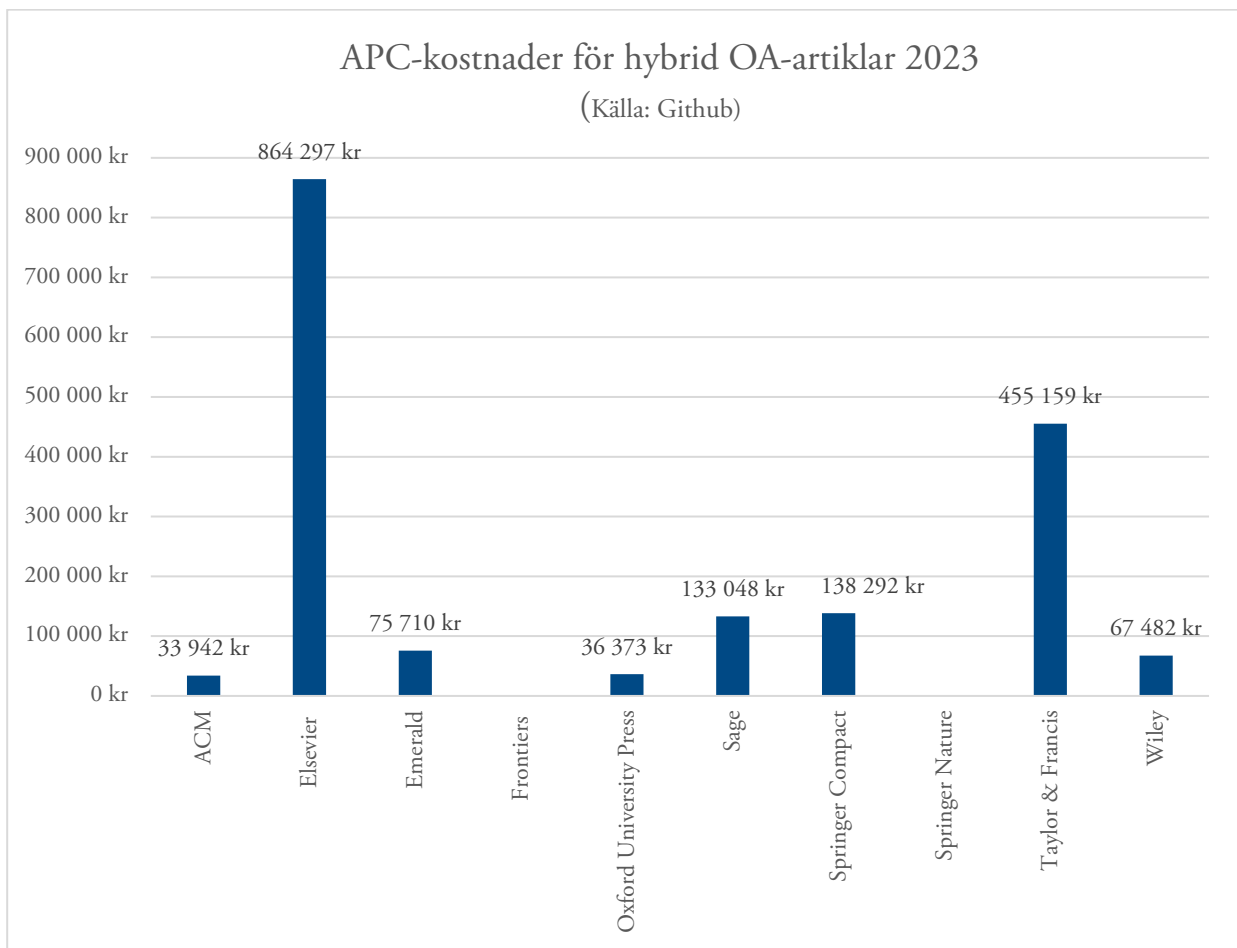
Om dessa APC:er hade betalats en och en utifrån förlagens listpris, så skulle totalsumman för dessa APC:er legat på 2 072 141 kronor 2023. Även om antalet nyttjade APC:er var färre 2023, så ökade kostnaderna med 170 000 kronor mellan 2022 och 2023. Detta då APC:erna stigit i pris.

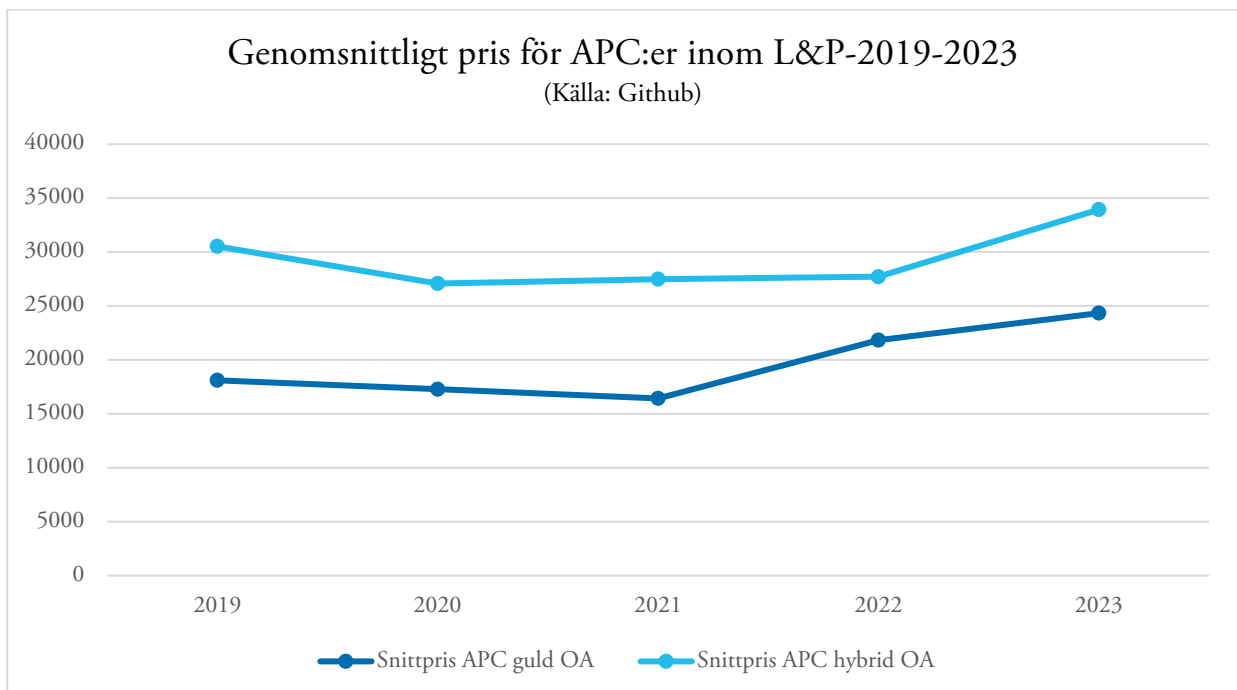
Vad skulle det kunna bli för konsekvenser för Högskolan i Halmstad när Bidsamkonsortiet i sin nya handlingsplan slår fast att de inte bör teckna avtal för läsning och publicering i så kallade hybridtidsskrifter från 2026?

I ovan tabeller har vi sett att L&P-avtalen står för 23 procent av totalen av högskolans OA-artiklar. 83 procent av artiklarna betalda inom läs- och publiceringsavtalen är hybridartiklar och det motsvarar 57 procent av högskolans totala antal hybridartiklar. Om Bidsamkonsortiet inte lyckas med att förhandla fram avtal med enbart publicering i öppet tillgängliga tidskrifter, så kan detta innebära att lärosätena själva måste teckna lokala avtal för läsning och publicering. Detta kan leda till dyrare avtal, då den viktiga omställningen från betalning av läsning till publicering sker parallellt. Bidsam har antytt att de kan komma att släppa hela avtal om förlagen inte verkar i beslutad riktning.

Om man utgår från APC-listpriser för hybrid OA per avtal hur skulle då kostnaderna ha sett ut för dessa artiklar under 2023? De totala kostnaderna för Högskolan i Halmstads hybridartiklar uppgick till 1 804 302 kr.

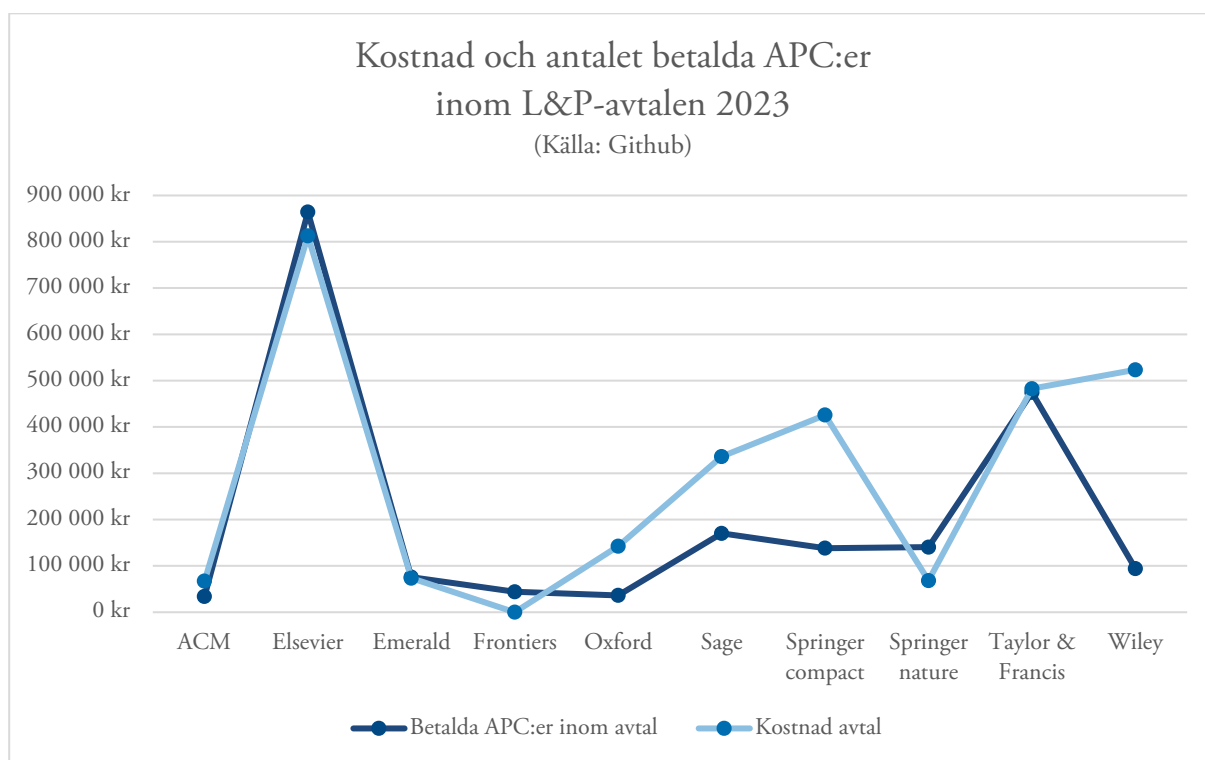

Snittpriset för en hybrid-artikel låg 2023 på 33 942 kronor och för en guld-artikel på 24 349 kronor. Detta är en ökning från 2022 med 22,5 procent för hybrid-artiklarna och 11,5 procent för guld-artiklarna.

Hur mycket har vi betalat och hur mycket har vi fått tillbaka i form av betalda APC:er?

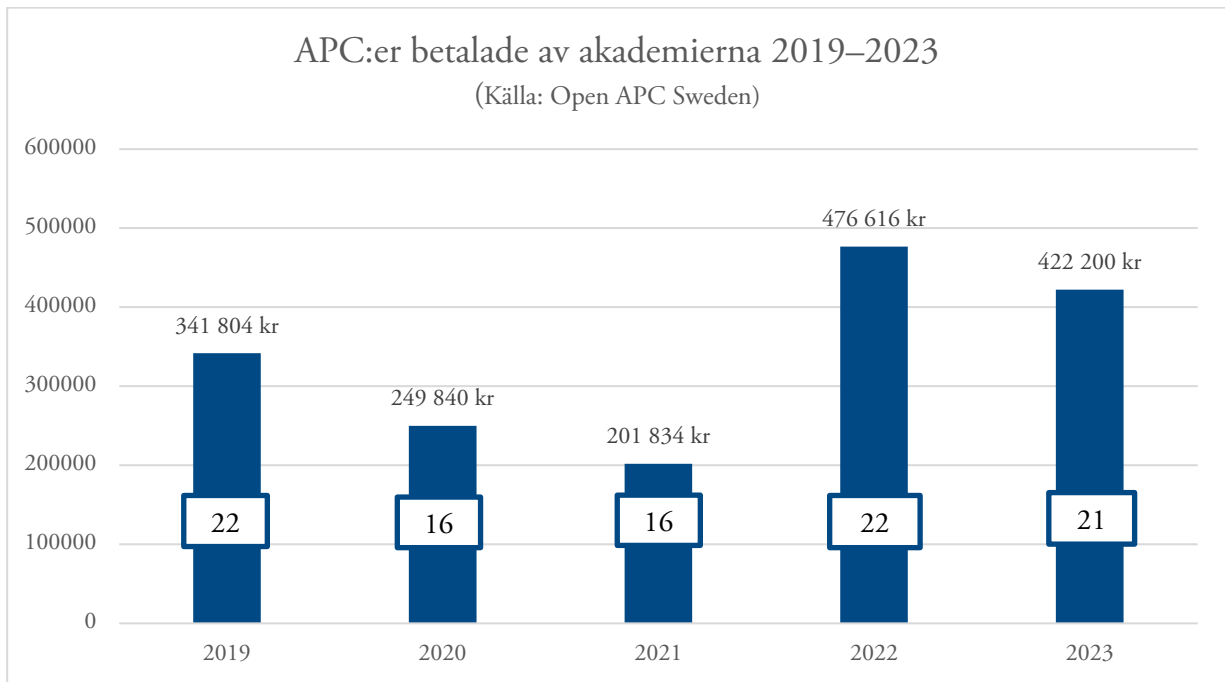
I avtalen för Elsevier, Emerald och Taylor & Francis går kostnaderna i jämt ut. För Springer Nature får vi mer än vi betalar. Frontiers var 2023 ett kostnadsfritt rabattavtal.

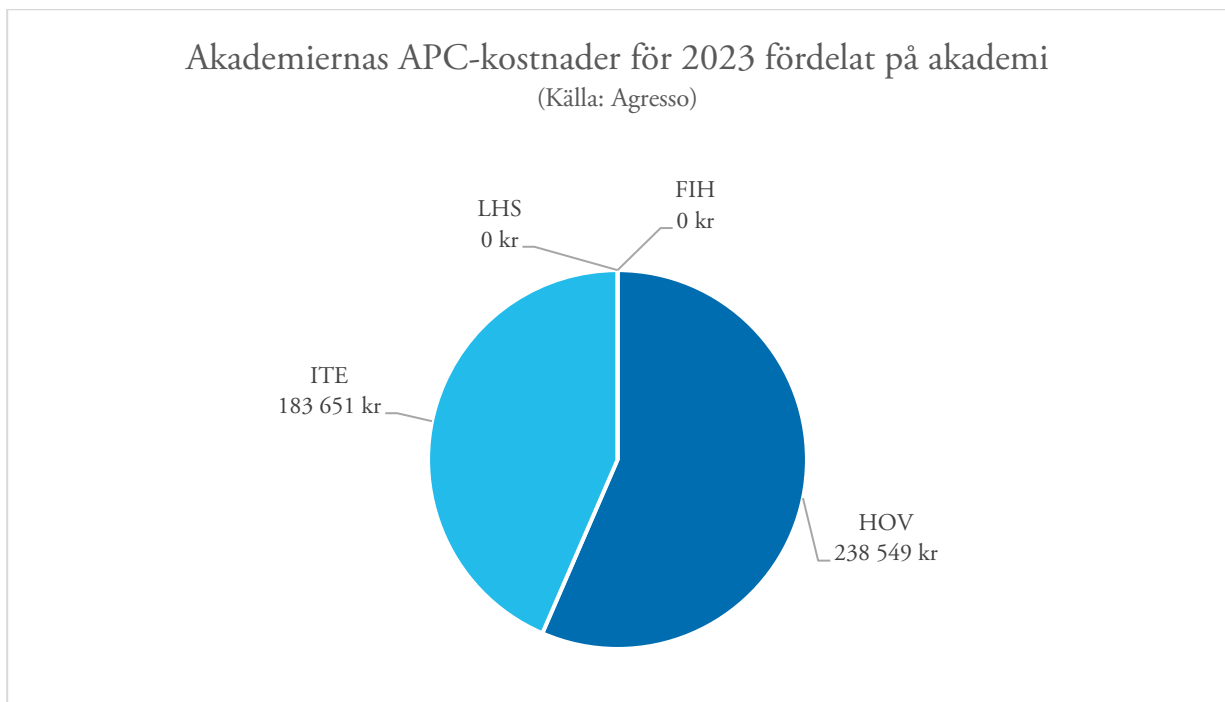
Kostnader för öppen tillgång betalda av akademierna

2023 betalades 21 APC:er direkt av akademierna till en summa av 422 200 kr. Snittpriset för en APC betald av akademierna var 20 105 kr.

Totalt under åren 2019–2023 betalades 97 APC:er direkt av akademierna till en summa på 1,7 miljoner kronor. Antalet APC:er betalda av akademierna har legat tämligen konstant över de senaste fyra åren.

2023 stod två akademier för de APC:er som betalats av akademierna själva.

Bibsamkonsortiets satsning på öppet tillgängliga tidskrifter

I oktober 2023 annonserade Bibsam att de fyra forskningsfinansierarna Forte, Vetenskapsrådet, Formas och Vinnova fattat beslut om att i ett första steg gemensamt täcka kostnaderna för publicering under 2024 och 2025 hos förlag som endast ger ut helt öppet tillgängliga tidskrifter.²⁸

En förutsättning för att ta del av satsningen är att korresponderande författare är affilierad till någon av Bibsamkonsortiets deltagande organisationer.

Följande förlag nämndes:

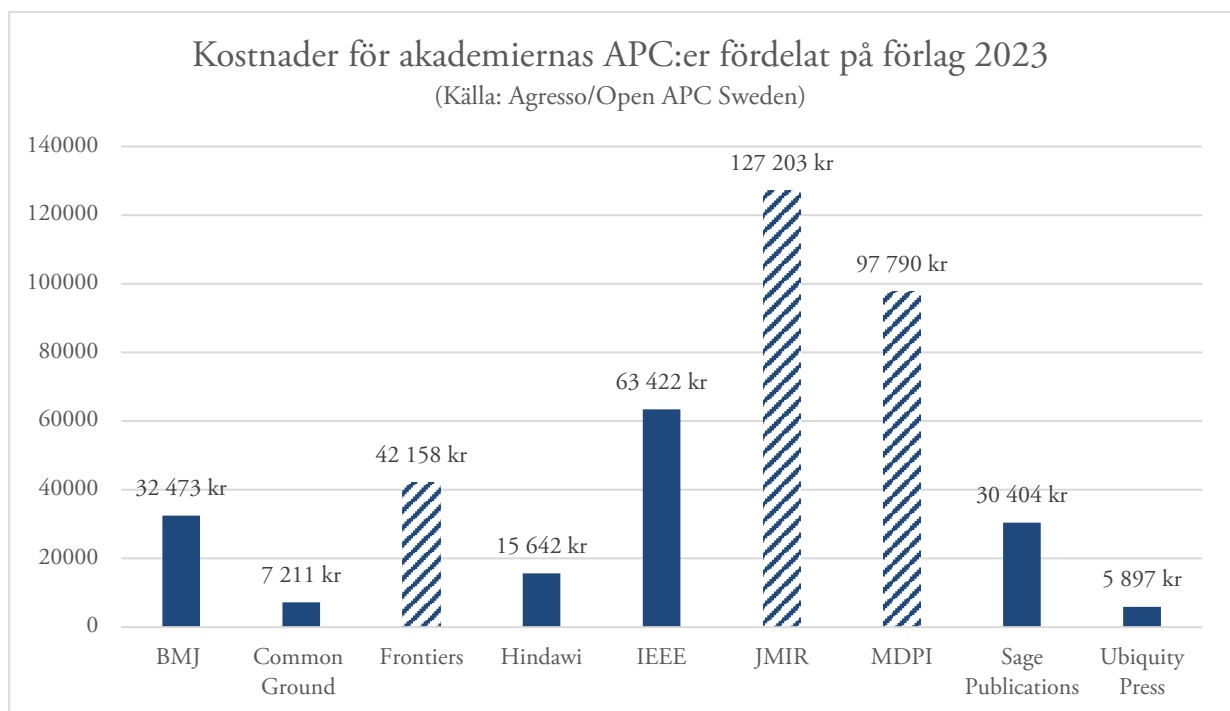
- 2024-2025: Frontiers, PLOS, JMIR, MJS, Copernicus, e-Life
- 2026: MDPI

Vetenskapsrådet har senare meddelat att de inte kommer att stödja MDPI.²⁹

PLOS, MJS, Frontiers samt Copernicus tecknades under början av 2024. Avtalen för JMIR och e-Life förmodas vara klara till sommaren 2024.

För Högskolan i Halmstad innebär detta att dessa avtal kommer att minska kostnaderna för de akademier som publicerar sig i tex Frontiers, JMIR samt eventuellt MDPI, om det tecknas 2026.

Baserat på 2023 års kostnader, skulle eventuella kostnadsreduktioner kunna se ut som följer.

²⁸ Kungliga biblioteket (2023). *Finansiärer i gemensam satsning på öppen tillgång*. Källa: <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/nytt-fran-kb/nyheter-samverkan-och-utveckling/2023-10-25-finansiarer-i-gemensam-satsning-pa-oppentillgang.html>

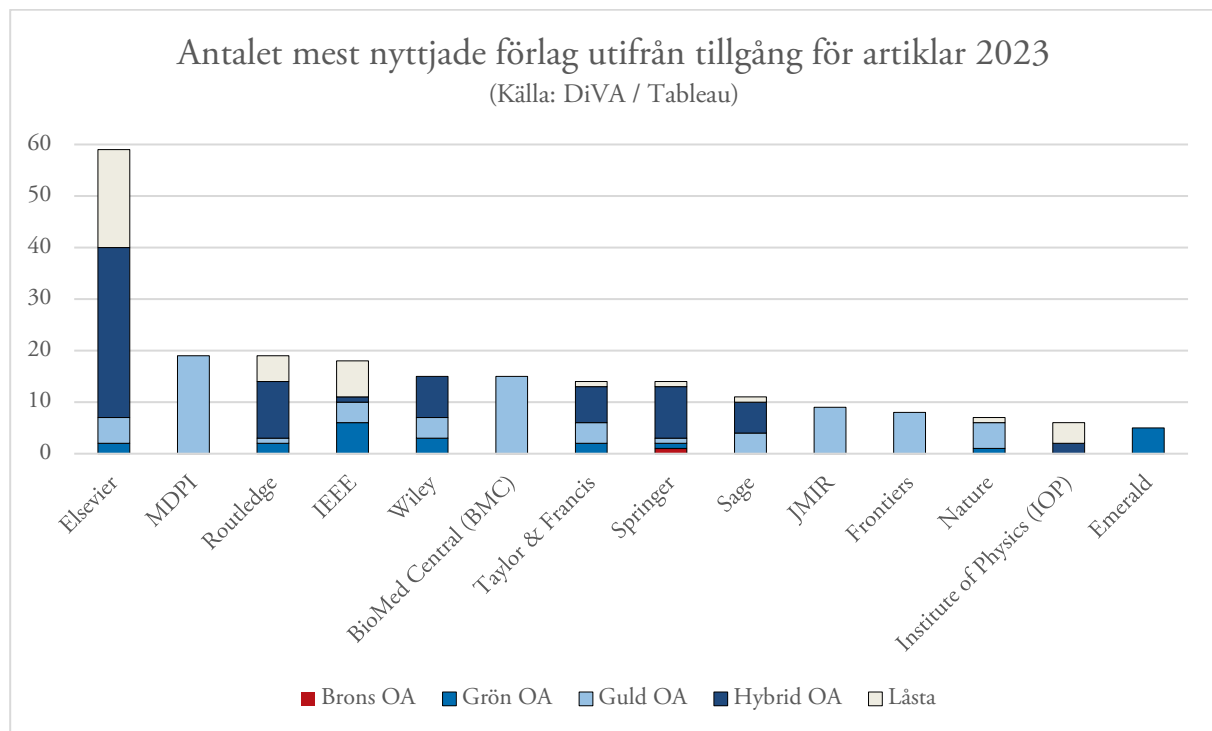
²⁹ Vetenskapsrådet (2023). *Nödändigt att hitta ett kostnadseffektivt och högkvalitativt sätt för forskare att publicera öppet*. Källa: <https://www.vr.se/aktuellt/generaldirektoren-kommenterar/gd-kommenterar/2023-11-10-nodvandigt-att-hitta-ett-kostnadseffektivt-och-hogkvalitativt-satt-for-forskare-att-publicera-oppet.html>

Publiceringsmönster

Detta kapitel inleds med en beskrivning av publiceringsmönster för totalen av alla publicerade artiklar och böcker. Därefter följer en andra del där vi tittar närmare på hur publiceringsmönstret för artiklarna publicerade inom L&P-avtalen ser ut samt vilka CC-licenser som använts. Kapitlet avslutas med att publiceringsmönstret för de artiklar som betalats av akademierna redovisas.

Publiceringsmönster för artiklar

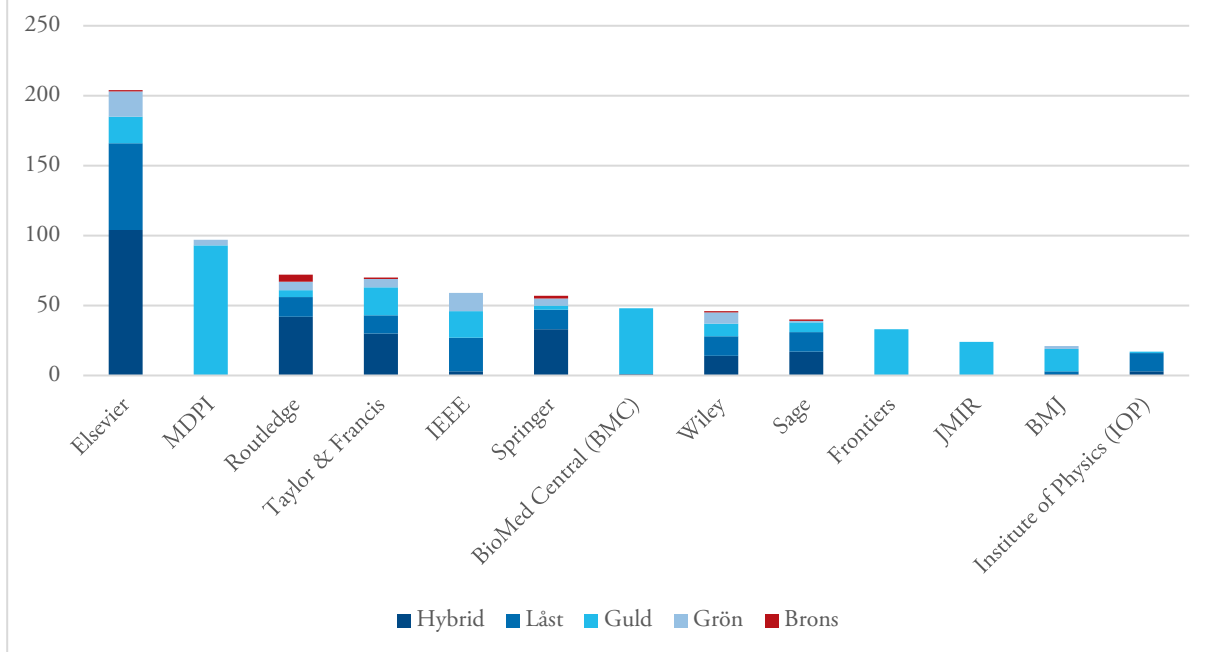
De tre mest nyttjade förlagen under 2023 var Elsevier, MDPI och IEEE.

Om man jämför med nyttjade förlag de senaste fem åren ser vi ungefär samma publiceringsmönster i toppen. Ett undantag är Routledge och Taylor & Francis som tidigare stått för ett högre antal publiceringar.

Antalet mest nyttjade förlag utifrån typ av tillgång för artiklar 2019-2023

(Källa: DiVA /Tableau)

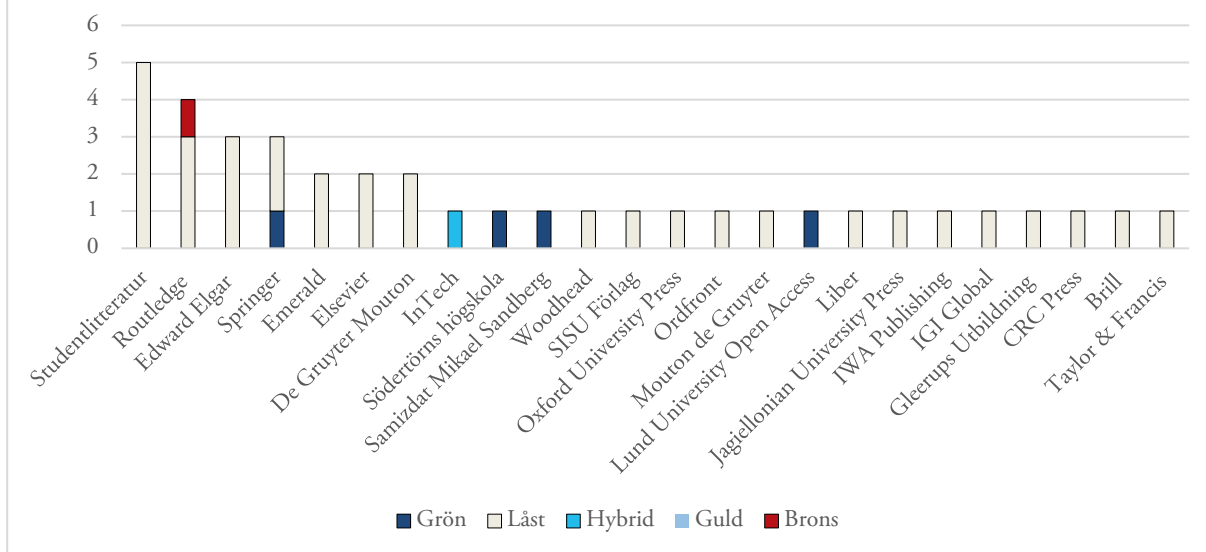
Publiceringsmönster för böcker

Vilka förlag har nyttjats under 2023? Studentlitteratur, Routledge, Edward Elgar och Springer är de förlag där flest publiceringar har skett.

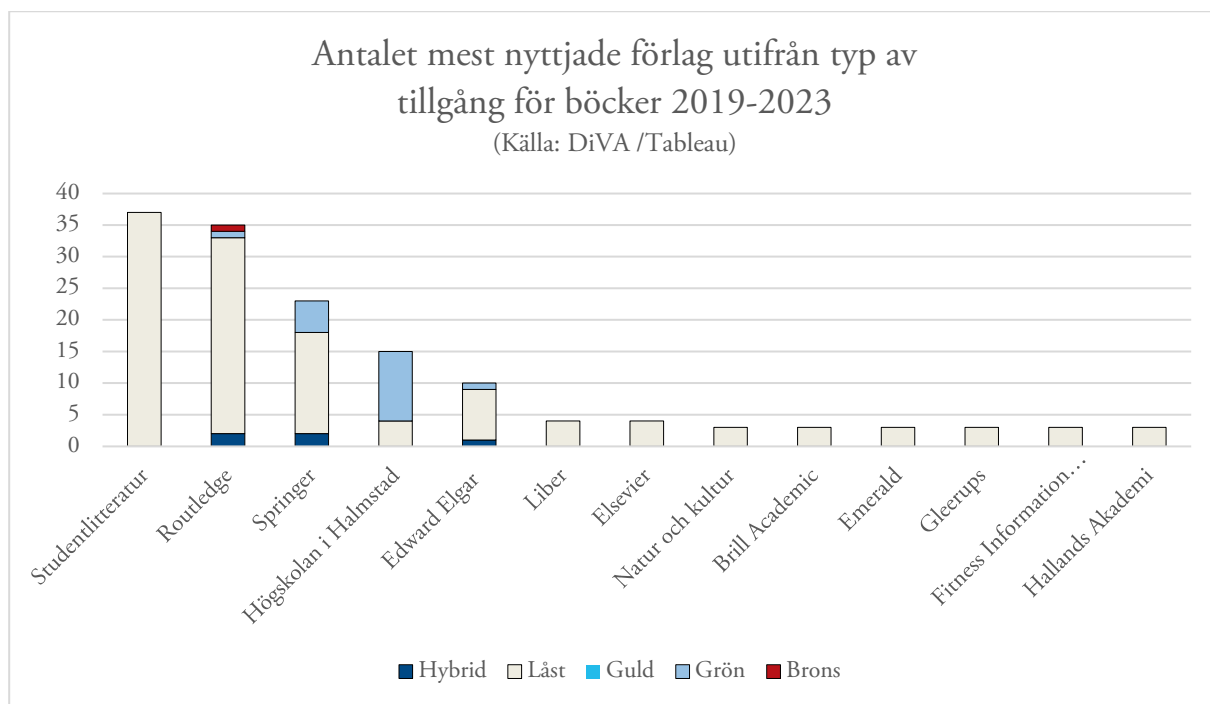
Den publiceringsform som dominerar för böcker är att de är låsta.

Antalet mest nyttjade förlag utifrån typ av tillgång för böcker 2023

(Källa: DiVA/Tableau)

Ett liknande mönster visar sig om man tittar på hur publiceringen har sett ut de senaste fem åren. Högskolans egna publikationer ser dock ut att ha minskat.

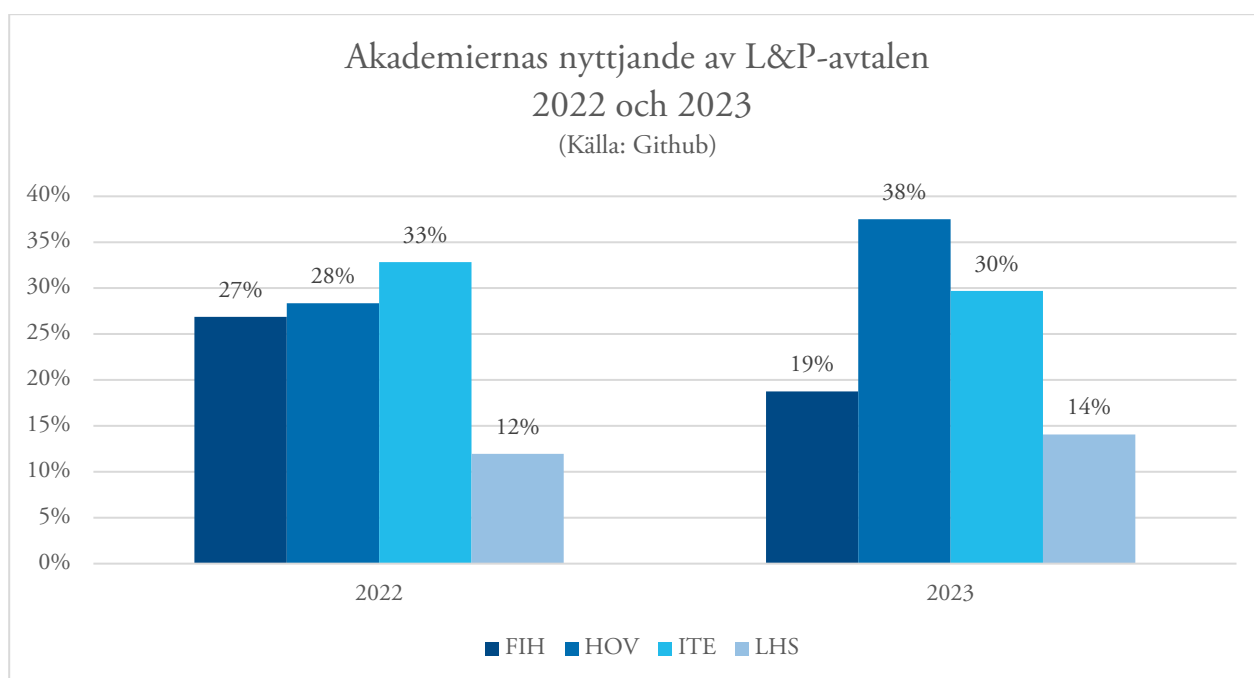

Publiceringsmönster för artiklar betalade inom läs- och publiceringsavtalen

Hur har då läs- och publiceringsavtalen nyttjats under 2023?

Flest artiklar inom L&P-avtalen har HOV publicerat, följt av ITE.

Jämför man med 2022 så har användning under 2023 ökat stort på HOV och minskat stort på FIH, medan LHS och ITE ligger på samma nyttjandetal.

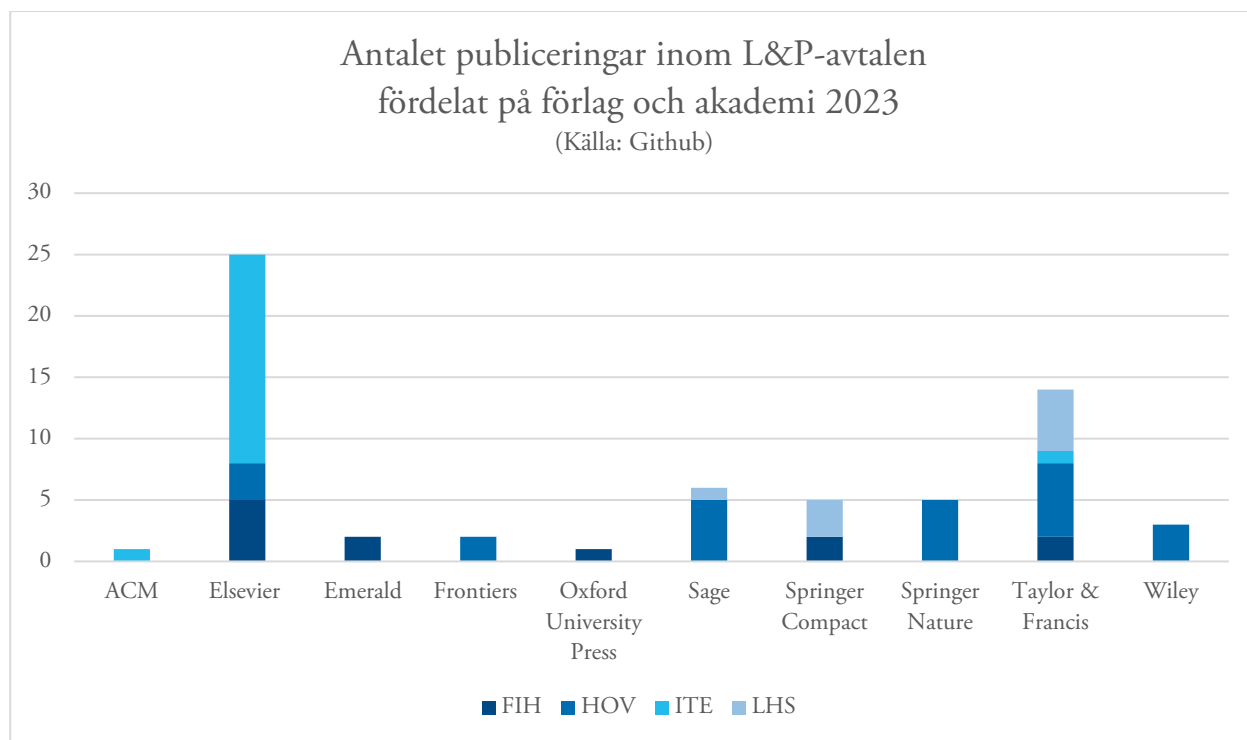

Var publicerar sig akademierna?

Elsevier är det mest nyttjade avtalet. 39 procent av alla publiceringar gjordes där 2023. Flest artiklar publicerade vid detta förlag stod ITE för, följt av FIH och HOV.

Taylor & Francis är det näst mest nyttjade avtalet med 22 procent av alla publiceringar, Det är också det enda avtalet som samtliga akademier nyttjar

Under 2023 använde sig HOV av sex avtal, FIH av fem och ITE och LHS av tre avtal.

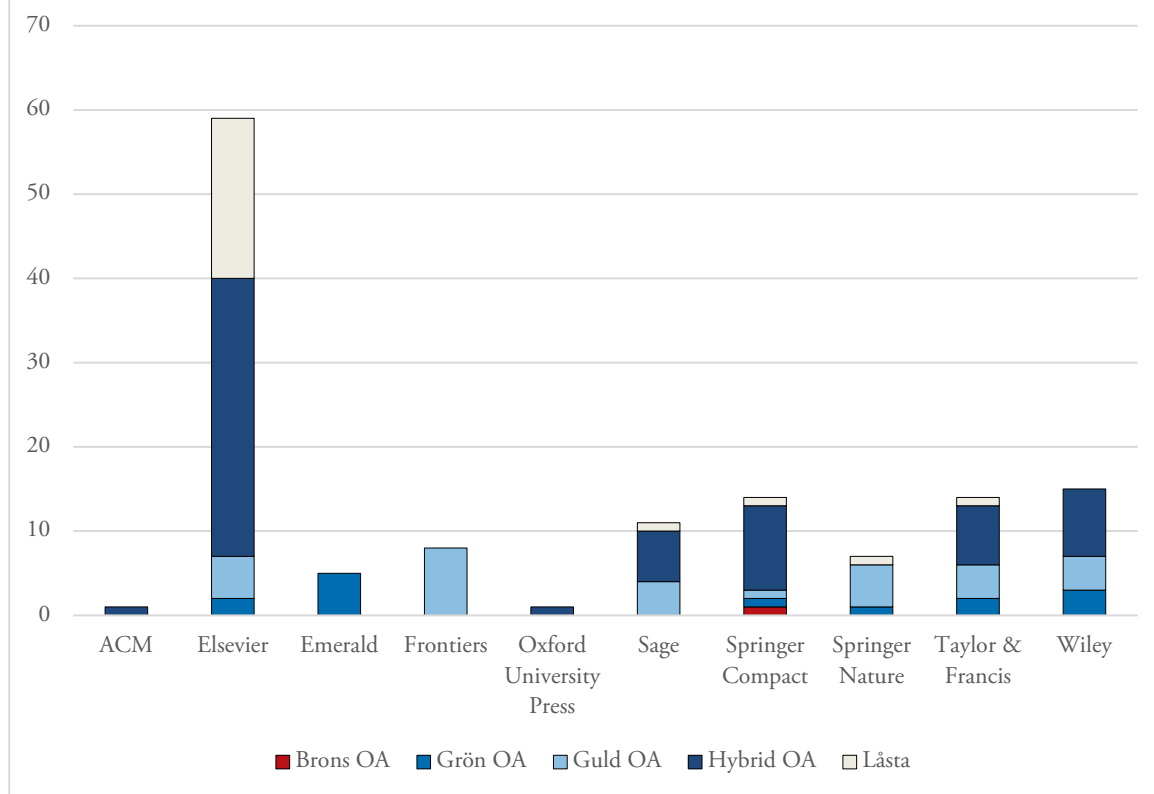
Om man ser till samtliga publiceringar gjorda 2023 i vilken omfattning har forskarna vid Högskolan i Halmstad publicerat sig vid de förlag som ingår i L&P-avtalen?

ACM och OUP har enbart haft en publicering vardera och det är inom L&P-avtalen.

Springer Compact och Wiley som har lågt nyttjande inom avtalen 2023, har publiceringar, men de har haft andra finansieringsformer.

Samtliga publiceringar på förlagen som ingår i L&P-avtalen 2023

(Källa: DiVA/Tableau)

Vilka är då de korresponderande författarna?

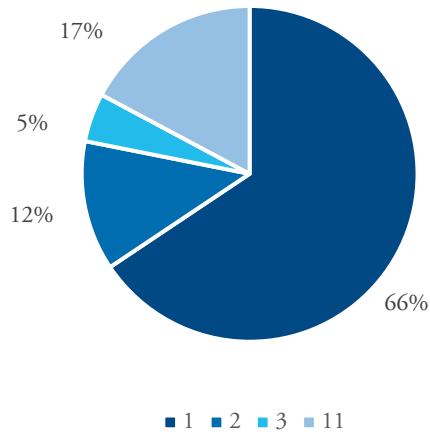
I majoriteten av fallen (66 procent) har L&P-avtalen använts av olika korresponderande författare.

I 34 procent av fallen finns samma korresponderande författare vid två eller flera artiklar.

En forskare (ITE) har publicerat sig 11 gånger och fem forskare två respektive tre gånger vardera: tre från HOV och två från FIH.

Andelen producerade artiklar av en och samma korresponderande författare inom L&P-avtalen 2023

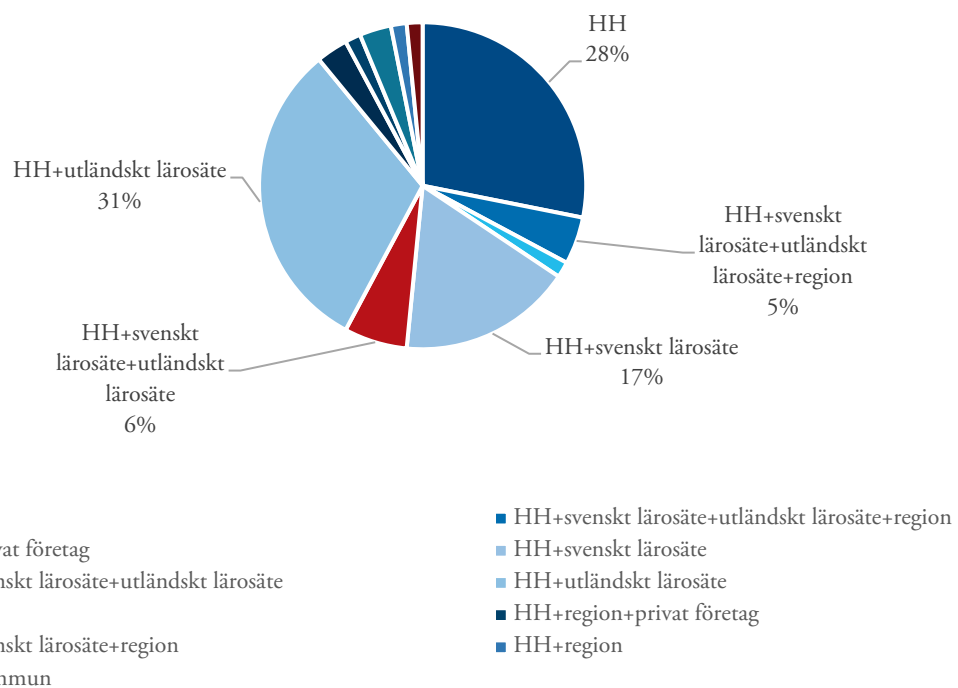
(Källa: Github)

Vilka samarbetar då de korresponderande författarna med? Det vanligaste är att även medförfattarna tillhör Högskolan i Halmstad. Andra vanliga samarbetskonstellationer är utländska och svenska lärosäten.

Medförfattarnas tillhörighet vid APC:er betalda inom L&P-avtal 2023

(Källa: Github)

CC-licenser använda inom läs- och publiceringsavtalen

För öppet tillgänglig publicering av vetenskapliga artiklar används vanligtvis Common Creative-licenser. Under åren 2019–2023 användes följande CC-licenser³⁰ av forskare vid Högskolan i Halmstad som publicerade sig inom L&P-avtalen.

- CC-BY (Erkännande)

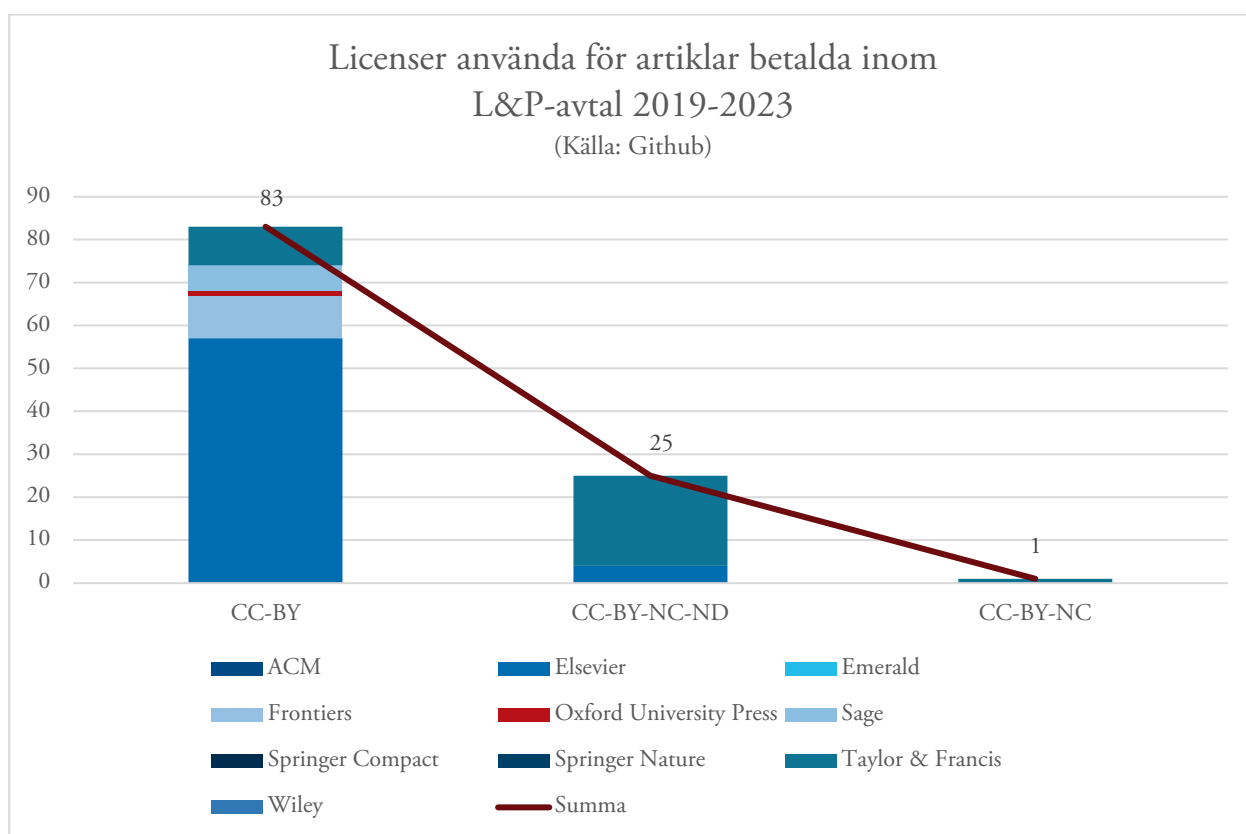
Den innebär att vem som helst får återanvända artikeln i vilket syfte som helst genom att författarens ideella rättigheter inte kränks.

- CC-BY-NC (Erkännande + Icke kommersiell)

Denna licens innebär samma användningsvillkor som CC BY, med tillägget att återanvändningen inte får göras för kommersiella ändamål.

- CC-BY-NC-ND (Erkännande + Icke kommersiell + Ingen bearbetning)

Denna licens innebär samma användningsvillkor som CC BY, med tillägget att de som återanvänder artikeln endast får publicera vidare exakt samma version av artikeln i sin helhet samt med tillägget att återanvändningen inte får göras för kommersiella ändamål.

³⁰ Kungliga biblioteket (2023). *Creative Commons för forskare*. Källa: <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppen-tillgang-och-bibsamkonsortiet/oppen-tillgang/creative-commons-for-forskare.html>

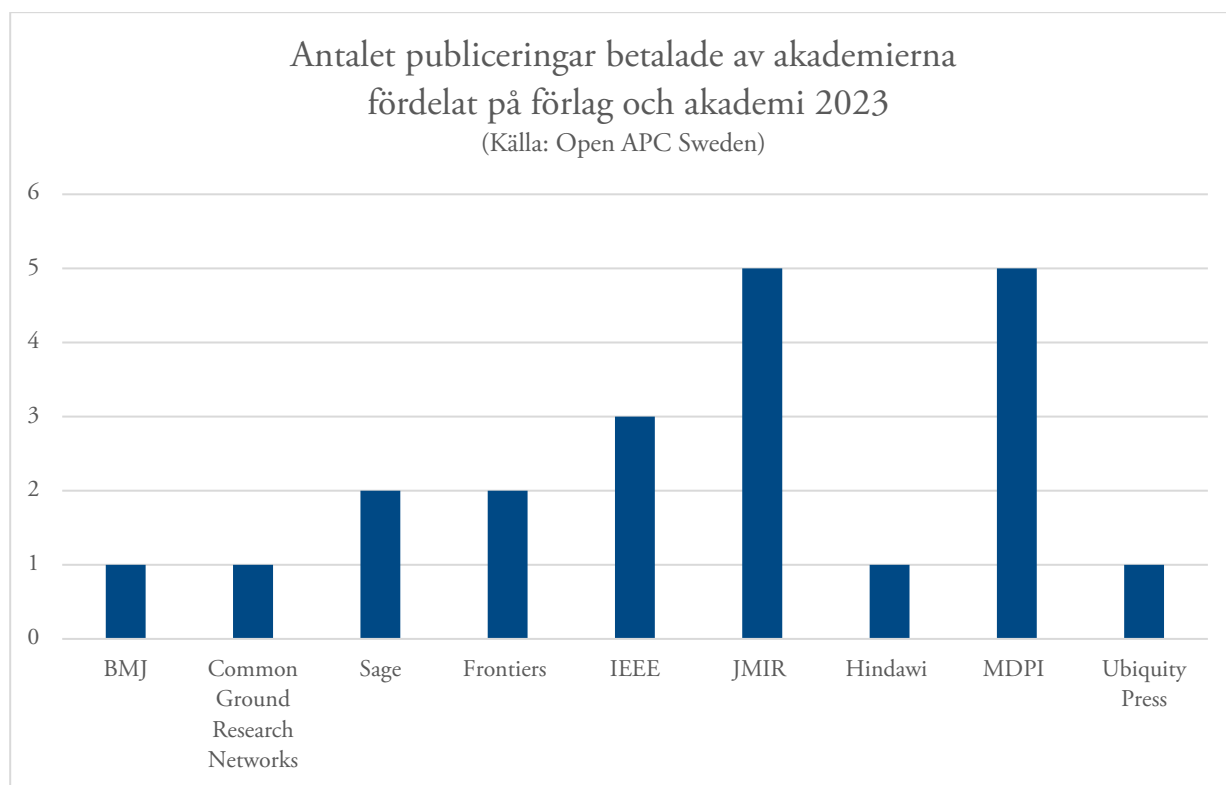
Publiceringsmönster för artiklar betalda av akademierna

Det förlag som akademierna har betalat flest APC:er för under 2023 är MDPI, JMIR och IEEE.

MDPI har legat i topp de senaste fem åren. Med anledning av detta har ett nytt rabattavtal som ger 20 procent rabatt per artikel ingåtts med MDPI med start 2024.

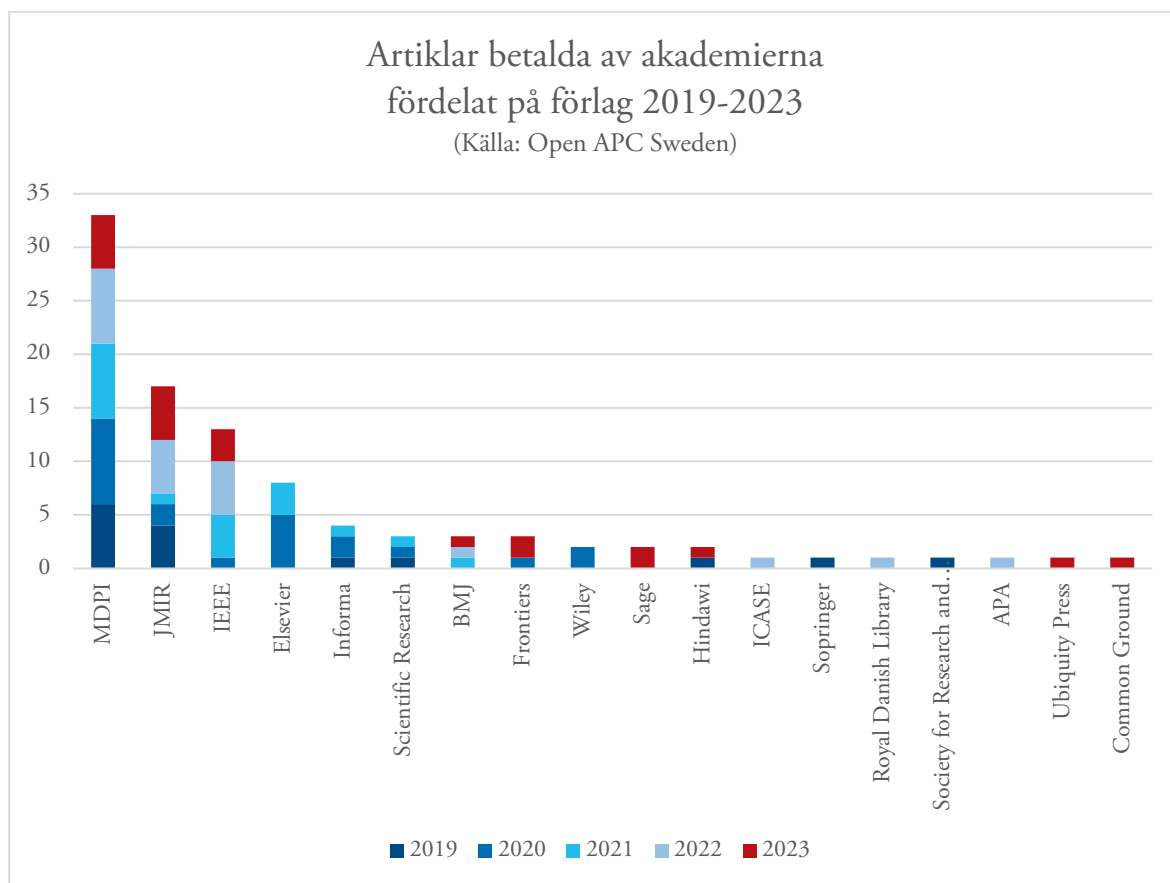
Vad gäller IEEE så har ingenting förändrats på avtalsfronten. Vi har sedan många år läsavtal med IEEE, men det finns ännu inget L&P-avtal på nationella nivå.

Två artiklar för Sage har betalats under 2023. Högskolan i Halmstad har ett läs och publiceringsavtal med Sage, men vissa delar av avtalet är enbart ett rabattavtal med 20 procent rabatt.

Totalt 19 olika förlag har använts under perioden 2019–2023.

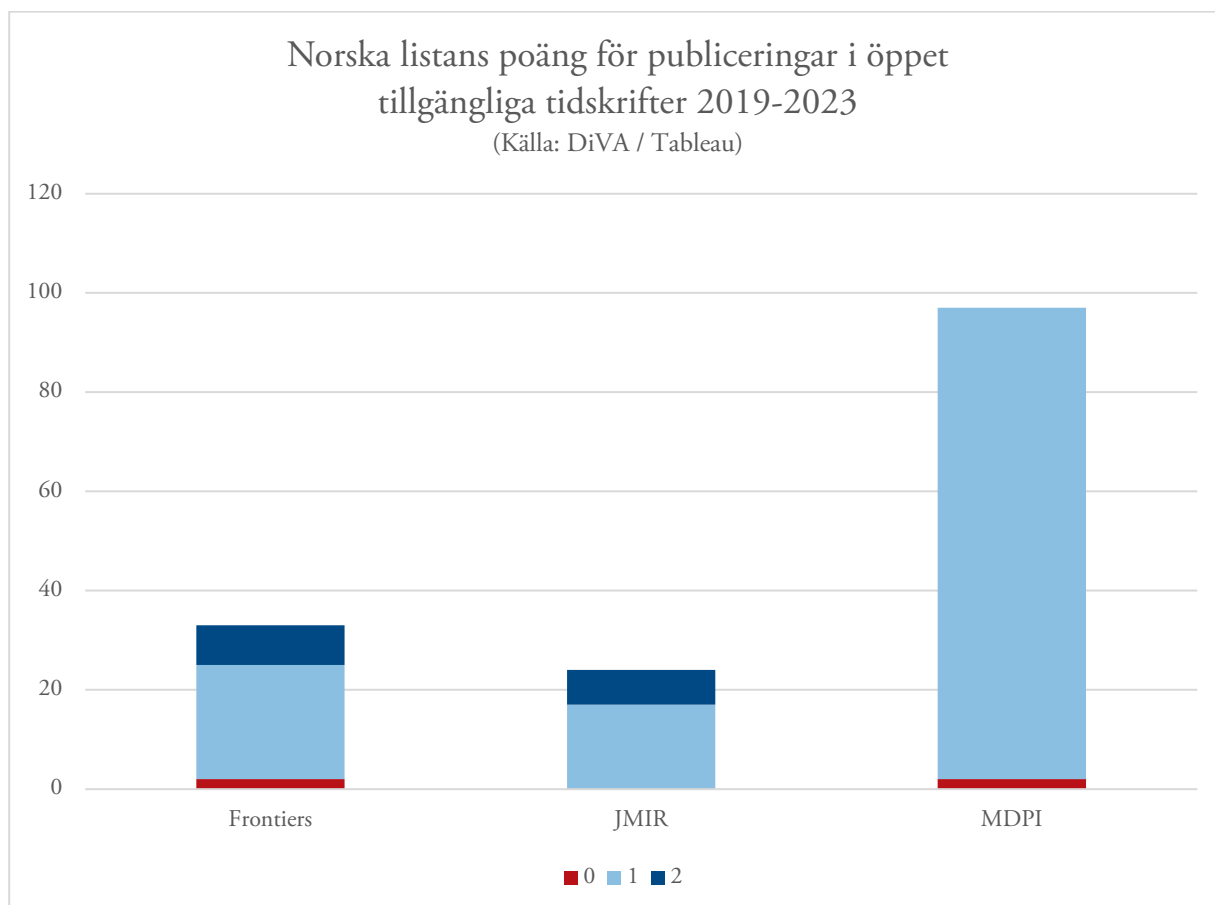
Det förlag som akademierna har betalat flest APC:er för är MDPI. Ett annat förlag som utmärker sig är JMIR, följt av IEEE.

Publicering i öppet tillgängliga tidskrifter vid Högskolan i Halmstad

Sedan ett par år tillbaka har Högskolan i Halmstad ett kostnadsfritt rabattavtal med Frontiers. Från och med 2024 har ett liknande rabattavtal med MDPI införskaffats. Dessa förlag ingår därtill i Bibsamkonsortiets och forskningsfinansierarna gemensamma satsning på öppet tillgängliga tidskrifter. Två av dessa förlag, Frontiers och MDPI, har kritiserats för brister i den redaktionella processen och sakkunniggranskningen, och att förlagen genom dessa avtal och satsningar ges legitimitet. Andra röster menar att forskarna ändå publicerar sig vid dessa förlag och att förlagen har en bredd av olika tidskrifter med variation i redaktionell hantering.

Om vi tittar på tre av de förlag som används av forskare vid Högskolan i Halmstad och som ingår i satsningen på öppet tillgängliga tidskrifter. Hur står sig publiceringen i MDPI, Frontiers och JMIR de senaste fem åren om man utgår från den Norska listan, vars poäng utgår utifrån kriterier såsom vetenskaplig redaktion och peer review.

Frontiers

Mellan åren 2019–2023 publicerades 33 artiklar guld OA i Frontiers. Åtta tidskrifter hade en två. 23 hade en etta och två hade en nolla i Norska listan.

Båda nollorna publicerades 2022 av HOV. Den ena var Frontiers in Health Services. Tidskriften hade inget betyg i Norska listan det året, men har sedan 2023 haft en etta.³¹

Den andra var Frontiers for Young Minds.³² Tidskriften hade inget betyg alls 2022, men har sedan 2023 en nolla. Orsaken är att tidskriften saknar peer review.

De två vanligaste tidskrifterna att publicera sig i Frontiers är:

- Frontiers in Sociology (fyra artiklar)
- Frontiers in Sports and Active Living (fyra artiklar)

³¹Norwegian Directorate for Higher Education and Skills (u.å.). *Kanalregister. (Norska listan)*. Källa: <https://kanalregister.hkdir.no/publiseringskanaler/KanalTidsskriftInfo.action?id=504938>

³²Norwegian Directorate for Higher Education and Skills (u.å.). *Kanalregister. (Norska listan)*. Källa: <https://kanalregister.hkdir.no/publiseringskanaler/KanalTidsskriftInfo.action?id=50493>

JMIR

24 artiklar i guld OA publicerades under åren 2019–2023 i JMIR. Av dessa var sju artiklar tvåor och 17 ettor i Norska listan.

Flest publiceringar i JMIR skedde i:

- JMIR Research Protocols (åtta artiklar)
- Journal of Medical Internet Research (sju artiklar)
- JMIR Formative Research (fyra artiklar)

MDPI

Mellan åren 2019–2023 publicerades 97 artiklar guld OA i MDPI. 95 av dessa artiklar hade en etta i Norska listan. Två hade en nolla.

Båda nollorna publicerades 2023 i tidskriften Sustainability.³³ Ena artikeln var författad av forskare på FIH och den andra var ett samarbete mellan FIH och ITE. Tidskriften i fråga hade en etta fram till 2022.

De vanligaste MDPI-tidskrifterna att publicera sig i är

- International Journal of Environmental Research and Public Health (22 artiklar)
- Sensors (tolv artiklar)
- Energies (10 artiklar)
- Sustainability (nio artiklar)
- Applied Sciences (sex artiklar)

Andra lärosäten

I detta kapitel jämförs Högskolan i Halmstad med nio andra lärosäten i ungefär samma storlek. Dessa lärosäten är: Blekinge tekniska högskola (BTH), högskolorna i Borås, Dalarna, Gävle, Jönköping, Kristianstad, Skövde, Södertörn samt Högskolan i Väst. Först tittar vi på hur användandet av APC:er inom L&P-avtal ser ut och därefter görs en översyn av vilka L&P-avtal som dessa universitet och högskolor har.

Användandet av APC:er inom läs-och publiceringsavtal vid andra lärosäten

Hur ser då antalet APC:er betalda inom L&P-avtalen ut i jämförelse med dessa nio lärosäten?

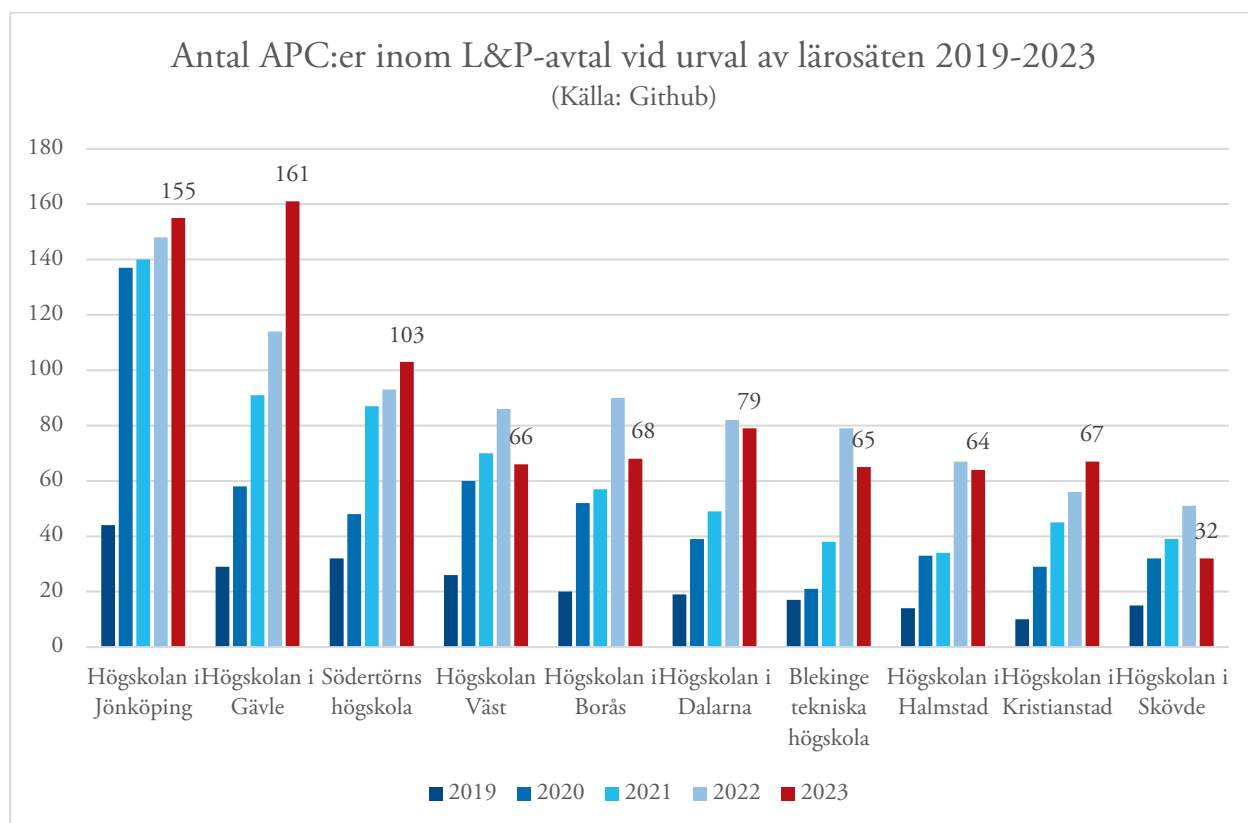
Nyttjandet av APC-er inom L&P-avtalen har efter att ha ökat varje år från 2019, under 2023 minskat vid sex lärosäten, inklusive Halmstad. Dessa övriga lärosäten är högskolorna i Borås, Dalarna, Skövde, Väst och BTH.

³³ Norweigan Directorate for Higher Education and Skills. (u.å.). *Kanalregister. (Norska listan)*. Källa: <https://kanalregister.hkdir.no/publiseringskanaler/KanalTidsskriftInfo.action?id=475332>

Tabell: Genomsnittlig procentuell ökning av användandet av APC:er inom L&R-avtalen 2020-2023 (Källa: Github)

Lärosäte	2020	2021	2022	2023	Snitt
Högskolan i Kristianstad	190%	55%	24%	16%	71%
Högskolan i Halmstad	136%	3%	94%	-5%	57%
Högskolan i Borås	160%	10%	58%	-24%	51%
Högskolan i Jönköping	211%	2%	6%	5%	56%
Blekinge tekniska högskola	24%	81%	108%	-18%	49%
Högskolan i Dalarna	105%	26%	67%	-3%	49%
Högskolan i Gävle	100%	57%	25%	44%	57%
Högskolan Väst	131%	17%	23%	-21%	38%
Högskolan i Skövde	113%	22%	31%	-37%	32%
Södertörns högskola	50%	81%	7%	7%	36%
Total genomsnittlig procentuell ökning	122%	35%	44%	-4%	49%

Bland de lärosäten som ökar användandet utmärker sig särskilt Högskolan i Gävle där nyttjandet ökat med 44 procent.

Läs- och publiceringsavtal vid andra lärosäten

Hur står sig då Högskolan i Halmstad i jämförelse med jämförda lärosäten vad gäller L&P-avtal?

Om vi börjar med att titta på L&P-avtal som finns vid Högskolan i Halmstad.

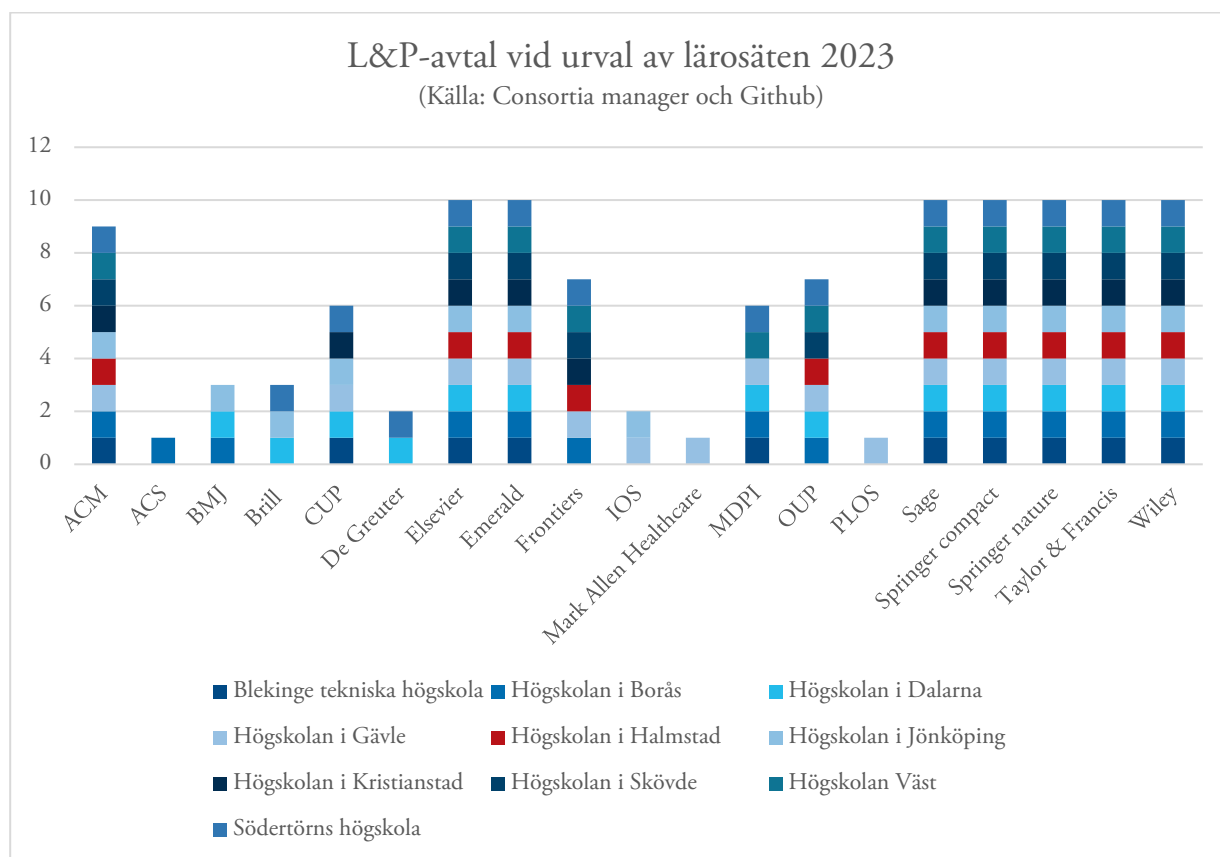
Basutbudet som finns vid samtliga jämförda lärosäten är: Elsevier, Emerald, Sage, Springer Nature, Springer Compact, Taylor & Francis och Wiley.

De flesta har därtill Association for Computing Machinery (ACM), nio lärosäten, och Oxford University Press (OUP), sju lärosäten.

Databaser som inte finns i Halmstad, men vid dessa andra lärosäten är: Cambridge University Press (CUP), BMJ, De Greuter, Brill, American Chemical Society (ACS), Mark Allen Healthcare, PLOS och IOS Press.

Förändringar sedan 2022 års rapport är: Kristianstad ser ut att ha sagt upp OUP och BTH BMJ och De Greuter. Gävle ser ut att ha införskaffat Marc Allen Healthcare och PLOS.³⁴

Från och med 2024 har Högskolan i Halmstad CUP och PLOS.

³⁴ Github. (u.å.). *National Library of Sweden*. Källa: https://github.com/Kungbib/oa-tskr/tree/master/Bibsam_artikeldata

Läs- och publiceringsavtal – en översikt

För att kunna ta del av L&P-avtal, måste korresponderande författare var affilierad till Högskolan i Halmstad och en @hh.se e-postadress ska användas.

Vilka möjligheter och begränsningar ger då Högskolan i Halmstads tio L&P-avtal? Avtalen löper i olika intervaller och innehållet i avtalen, tex vilka tidskriftstitlar som inkluderas, kan variera från år till år. Våra nuvarande avtal inkluderar följande varianter:

- Obegränsad öppet tillgänglig publicering i samtliga tidskrifter: ACM, Emerald, Elseviers Science Direct Freedom-collection och Sages hybrid-tidskrifter.
- Procentuell rabattsats per artikel: Frontiers, 10% och Sages OA-tidskrifter, 20 procent.
- Tak för antal artiklar på nationell nivå (baserat på tidigare års publiceringar) inklusive en buffert: Oxford, Springer Compact, Springer Nature, Taylor & Francis och Wiley.

Två ingångar finns för att informera sig om vad som gäller för avtalen:

- Sök på tidskriftstitel i söktjänsten Sci-Free för att direkt se om den ingår i vårt avtal: <https://app.scifree.se/App#/PublicJournalSeeker/157!3093825>
- Sök på förlag, se avtalet, eventuella uppdateringar samt hur författarflödet går till: <https://halmstad-university-library.helpscoutdocs.com/>

Tabell: L&P-avtal översikt 2023 (Källa: Consortia manager och Github)

Läs- och publiceringsavtal	Anral tidskrifter för publicering	Anral tidskrifter för läsning	Tidskriftstyper	Publiceringsstak/-korridor	Publiceringar	Nedladdningar	Totalkostnad avtal (kr)	Publiceringskostnad (kr)	Summa (Läskostnad) (kr)
ACM	150	150	OA + hybrid	Nej	1	3064	67 014	33 942	33 072
Elsevier	2520	2000	OA + hybrid	Ja	25	74 192	812 584	864 297	-51 713
Emerald	300	300	OA + hybrid	Nej	2	11 058	73 441	75 710	-2 269
Frontiers	64	64	OA	Nej	2	0	0	44 149	-44 149
Oxford	365+90	365+90	OA + hybrid	Ja	1	3285	142 392	36 373	106 019
Sage	900+	1126	OA + hybrid	Ja	6	15 755	336 146	170 187	165 959
Springer Compact	2000	2400	Hybrid	Ja	5	16 610	425 749	138 292	287 457
Springer Nature	445	x	OA	Ja	5	0	68 300	140 587	-72 287
Taylor & Francis	2450	2050	OA + hybrid	Ja	14	20 847	482 717	474 612	8 105
Wiley	1600	1600	OA + hybrid	Ja	3	19 336	523 510	93 993	429 517
Summa	9529	9690			64	164 147	2 931 853	2 072 141	859 712

Slutsatser

Kostnader för OA för artiklar

Den öppna tillgången för artiklar vid Högskolan i Halmstad har ökat varje år – från 75 till 82 procent mellan 2022 och 2023. Två tredjedelar av kostnaderna för publicering av öppet tillgängliga artiklar betalas av annan part än Högskolan i Halmstad. Den OA-finansiering som högskolan själv står för utgörs av två delar:

- Artiklar, utanför L&P-avtal, som akademierna finansierar
- L&P-avtal, administrerade av högskolebiblioteket

Vad skulle det ha behövts för att öka de 82 procenten OA för artiklar 2023 till 100 procent?

- Tillskott av medel på cirka 300 000 kronor för att låsa upp de låsta artiklarna
- Fullt nyttjande av de förbetalda publiceringsavgifterna inom L&P-avtal

Tabell: Kostnad för att nå 100 procent OA för artiklar 2023 och icke nyttjade L&P-avtal (Källa: Respektive förlag / DiVA /Tableau)

2023	Antal publikationer	Summa
Låsta artiklar	11 (av 12) ³⁵	275 207 kronor
Icke nyttjade L&P-avtal	11	438 244 kronor
Summa	22 (av 23)	713 451 kronor

Under de senaste fem åren har akademierna sammanlagt betalat 1,7 miljoner kronor för OA för artiklar utöver L&P-avtalen.

2023 betalades 422 200 kronor fördelat på två akademier, HOV och ITE.

Nedan tabell visar vad varje akademi skulle ha behövt betala 2023 för att göra sina artiklar OA.

Tabell: Kostnad per akademi för att nå 100 procent OA för artiklar 2023 (Källa: Respektive förlag / DiVA /Tableau)

2023	FIH	HOV	ITE	LHS
Betalda artiklar	-	238 549 kronor	183 651 kronor	-
Icke betalda artiklar	166 196 kronor	-	79 437 kronor	29 574 kronor
Summa	166 196 kronor	238 549 kronor	263 088 kronor	29 574 kronor

HOV har betalat för samtliga egna artiklar publicerade 2023, samt nyttjat L&P-avtalen fullt ut.

Elva artiklar hade kunnat vara OA och förbetalda publiceringsavgifter á 438 244 kronor hade kunnat nyttjats om L&P-avtalen använts för dessa artiklar.

Indikerar ovanstående slutsatser att en högskoleövergripande OA-strategi behövs?

Kostnader för OA för böcker och kapitel i böcker

Böcker och kapitel i böcker minskade under 2023 med 52 procent från 27 till 13 procent. 2023 betalade FIH och ITE 19 249 respektive 12 583 kronor för att låsa upp två kapitel i böcker. L&P-avtalen inkluderar inte denna publikationstyp.

³⁵ Kostnaden för en artikel (LHS) har inte kunnat fastställas.

OA för böcker och kapitel i böcker bör sättas på agendan genom en översyn över vilka publiceringsplattformar som finns och vilka publiceringskostnader som är kopplad till dessa. Halmstad University Press (HUP) bör tas med i det strategiska arbetet som en viktig faktor i att driva utvecklingen i riktning mot OA för publikationstyperna böcker och kapitel i bok.

Omställning och konsekvenser av rekommendationer på nationell nivå

L&P-avtalen håller på att ställas om. Tre av Högskolan i Halmstads avtal har ett startdatum för detta i maj 2024. Vi vet i dagsläget inte om denna omställning kommer att innebära strukturella förändringar i publiceringssystemet i stort eller enbart blir en avtalskonstruktion lokalt vid de svenska lärosätena.

Vi vet inte heller konsekvenserna av rekommendationerna kring omställningen till ett öppet publiceringssystem som Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF) styrelse lade fram hösten 2023 och som Bibsamkonsortiet tagit fram en handlingsplan utifrån.

Vi fortsätter att omvärldsbevaka och löpande analysera vad detta praktiskt innebär för Högskolan i Halmstad.